

Çanakkale Destanı-2

Cephede Bayram

AKİF AKPINAR

CEPHEDE BAYRAM

CEPHEDE BAYRAM

Arif AKPINAR

*Cephede Bayram
Çanakkale Destanı - 2*

*Copyright © Mustu Yayınları, 2008
Bu eserin tüm yayın hakları Işık Ltd. Şti.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Ltd. Şti.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör
Aslı KAPLAN

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Sayfa Düzeni
Bekir YILDIZ

Kapak
Ali ÖZER

ISBN
978-9944-138-18-5

Yayın Numarası
263

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarıncı Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Şubat 2008

Genel Dağıtım
Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 00 Faks: (0212) 444 85 96

Mustu Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.mustu.com

İÇİNDEKİLER

Şehidin Kanıyla.....	1
Baban Gelirse.....	10
Bana Bu Zilleti Gösterme.....	13
Ezan Sesi.....	19
Seyit Onbaşı.....	24
Kitabın Gidiyor.....	28
Sargıyeri.....	30
Cephede Bayram.....	33
Vatana Adanan Üç Evlât.....	37
Türk Milleti Hoşgörülüdür.....	42
Tertip Toprak.....	47
Umut.....	55
Her Yan Düşman.....	64
Öyle Bir Acı ki.....	68
Cepheden Dönüş.....	72
Çanakkale'den İşgale.....	78
Onlar Ölü Değil.....	85

ŞEHİDİN KANIYLA

Ahmet Rıfkı Hoca, o sabah çantasını alarak evinden erkenden çıktı. İçinde tarifi imkânsız sıkıntılar vardı. Biraz dolaşıp ferahlamak istiyordu. Hava soğuktu. Rüzgâr, kışın soğuk nefesini yapraksız, çıplak ağaçların üzerine üflüyordu. Çıplak dallarında rüzgâr dolaşan ağaçlar, ezgili bir iniltiyle inliyordu âdetâ. Sanki her bir nesne, işgal edilmek istenen vatanın durumu karşısında hüznüydü.

Vefa semtinde, her evin üzerine sinmiş bir hüznü vardı. İşine gitmek üzere evinden çıkmış insanların sıkıntısı yüzlerinden okunabiliyordu. Herkes, ortak bir sıkıntının pençesindeydi.

Ahmet Rıfkı, İstanbul Boğazı'nın sularına baktı uzaktan. Akıntıyı görebiliyordu. Sular, Marmara'ya doğru hızla akıyordu. Boğaz'dan akan su, sanki Çanakkale cephesine yetişme endişesindeydi. Tıpkı İstanbul gençleri gibi. Hükümet, öğrencilere ve öğretmenlere cepheye gitme zorunluluğu getirmemişti. Ama İstanbul'un aydınları, savaştan muaf tutulmalarına rağmen akın akın cepheye gitmenin yollarını arıyorlardı. Hatta birçok lisenin son sınıf öğrencileri, gönüllü olarak cepheye gitmişti.

Ahmet Rıfık Hoca; otuz beş yaşlarında, ince çehreli, dar alınlı, ciddi görünümlü biriydi. Hafif bir üzüntü veya sıkıntı hemen yüzünde kendini belli ederdi. Sabah erken kalkıp onca dolaşmasına rağmen, içindeki sıkıntıyı hafifletememişti. Yüzü gergindi. Ağır adımlarla okuluna vardı. Okula girdiğinde geç kaldığını düşündü. Vefa Lisesinde derin bir sessizlik vardı. Her zaman cıvılcıvıl kaynayan sınıflarda bir ölüm sessizliği hâkimdi. Saatine baktı, fakat henüz ders başlamamıştı. Şaşırılmıştı.

– Tuhaf, diye boynunu büktü.

Doğruca sınıfına yöneldi. Kapı kapalıydı. Sınıf sanki boş gibiydi. Kapıyı yavaşça araladı. Bütün öğrenciler içerideydi. Hepsinin başı önündeydi. Öğrencileri, kendisi sınıfa girmesine rağmen ayağa kalkmamışlardı. Selâm verdi. Herhangi bir cevap alamadı. Çantasını usulca masaya bıraktı. Şaşkınlık içindeydi. Meraklanmıştı. Öğrencilere yalvarır gibi seslendi:

– Yavrularım, rica ediyorum lütfen biriniz konuşunuz! Size ne oldu böyle!

Arka sıralardan bir öğrenci ayağa kalktı. Yabancı birisiyle konuşuyormuş gibi konuşmaya başladı. Sesinde küskünlük ve kırgınlık vardı:

– Muallim Bey! Okulumuzun son sınıfları ve mahallemizdeki bazı ağabeylerimiz gönüllü olarak cepheye gittiler. Siz ise hâlâ buradasınız. Biz de gitmek istedik, ama yaşımız tutmuyor.

Bunlar, lisenin birinci sınıf öğrencileriydi. Bu sözler karşısında Ahmet Rıfık Hoca sarsıldı. Memleketinin içine

düştüğü durum içinde yaraydı zaten. Bu sözler âdeta yarasına tuz basmıştı. Bir süre sessiz kaldı. Suçluluk hissetmiş gibi, öğrencilere arkasını döndü. Masasına varıp çantasını kurcalamaya başladı. Biraz sonra kendini toparladı. Öğrencilerine döndü:

– Sevgili yavrularım! Sizlerin eğitim ve öğretime fazlasıyla ihtiyaç duyduğunuz bu günde, acaba ben sizlere gerekli millî ve manevî terbiyeyi veremiyor muyum?

Bunları söylerken sesi titriyordu.

Ön sırada oturan bir öğrenci ayağa kalktı:

– Muallim Bey! Düşman, Çanakkale’yi geçip İstanbul’umuzu ele geçirirse o zaman sizin verdiğiniz eğitim ne işe yarar?

Bu sözler, Muallim Ahmet Rıfkı’ya yeni bir hançer oldu. Kelimeler gelip gelip boğazında düğümlendi. Yutkundu. Yere bakarak sınıfın içinde dönüp durdu. Yüreğinde bir ateş yanmaya başladı. Masasına oturdu. Ne yaptığını bilmez bir hâldeydi. Gözlerini masaya çivilemiş gibi dikti. Bir süre öylece kaldı. Gözlerini hiç kırpıyordu. Sanki donmuştu. Böyle bir hâldeyken içinden düşünce ırmakları akıyordu.

İçinden, “Gitmeliyim, çocuklar doğru söylüyorlar.” diye geçiriyordu. Düşman, sınıfının kapısına dayanmadan, okul bahçesinin dışına çıkmalıydı. Hem öğrencilere bir şeyler anlatmak hep sözle olmazdı ki. Öğretmen; tavırlarıyla, yaptıklarıyla da öğrencilerine bir şeyler anlatmalıydı.

Bir öğretmen, savaş zamanı vatan sevgisini öğrencilerine ancak cepheye giderek anlatabilirdi. Böyle bir zamanda vatanın kutsallığını sözle anlatmanın ne önemi vardı. Bir anda hayalen cepheye gitti. Kafasında top sesleri uğuldamaya, “Allah Allah!” nidaları inlemeye başladı.

Birden hareketlendi. Çantasını topladı. Ayağa kalkarak sınıfın önüne geldi.

– Evlâtlarım, dedi, siz haklısınız. Hakkınızı helâl ediniz.

Başkaca da bir şey söyleyemedi. Onun aldığı karardan daha etkili bir söz olabilir miydi? Hızla sınıfı terk etti. Sınıftaki derin sessizlik, yerini uğultuya bıraktı. Okul idaresine giderek dilekçesini verdi. Arkadaşlarıyla helâlleşti.

Yürüyerek yeniden Boğaz’ın kıyısına geldi. Önce, dalgın gözlerle suları seyretti. Sonra yürümeye başladı. Her adımda, içinden bir sürü kelime geçiyordu. Her adımda, kararlılığı biraz daha artıyordu. İstanbul Boğazi’nin kıyısında değil de âdeta Çanakkale sırtlarında, siperlerde dolaşıyordu.

Zaman kaybetmeden, gidip gönüllü birliğine yazıldı. Vicdanı rahatlamıştı. Vefa’daki evine doğru yöneldi. Evine giderken yaşlı anasına durumu nasıl anlatacağını düşünüyordu. Anasının kendisinden başka kimsesi yoktu. Cepheye giderse sıkıntı yaşayabilirdi. Hele bir de cepheden dönmez ise kim bilir anasının hâli nice olurdu?

Güzel düşünmeye çalıştı. “Herkesin sahibi Allah değil mi?” diye düşündü. Düşman vatani istila ederse o zaman hâlleri nice olurdu? Eve gelip anasının elini öptü. Yanına sokulup hâlini hatırını sordu. Okulda yaşadıklarını anlattı. Annesi duygulandı, üzüldü. Başını okşayarak oğlunu teselli etmeye çalıştı. Tam zamanıydı. Kararını bir çırpıda söyleyiverdi anacığına.

– Anacığım, senden helâllik dilerim. Cepheye gitmek için gönüllü yazıldım.

Annesi önce hiçbir şey demedi. Şaşırmıştı. Gözlerinden şıpır şıpır yaş akmaya başladı. Oğlunun kararlı olduğunu görünce, metin olmaya çalıştı. Ne var ki sesi ve elleri titriyordu.

– Oğul, bunca yıl yokluklar içinde yetim büyüdün. Babanın vefatından sonra seni ne zorluklarla büyütüp okuttuğumu bir Allah bir ben bilirim. Sen benim bir tek umudum, bir tek yongamsın. Ama vatan sağ olsun. Düşman, milleti zillete düşürecekse var git. Allah yardımcın olsun. Hakkım, ak sütüm gibi helâl olsun.

Bu sözler, Ahmet Rıfkı’nın içini ferahlatmıştı. Hemen mahalle bakkalına vardı, selâm verdi. Mahalle bakkalı; beyaz sakallı, nur yüzlü, yaşlı ve dürüst bir adamdı. Ahmet Rıfkı’nın selâmını gülümseyerek aldı. Okumuş, kültürlü insanlara ayrı bir değer verirdi.

– Buyur Ahmet Rıfkı Hocam, isteğini söyle hemen, dedi.

Ahmet Rıfkı hiç beklemeden girdi söze:

– Kararım cepheye gitmektir. Bilirsin, bugüne kadar hep peşin alışveriş yaptım senden. Anam yalnızdır. Benden başka kimi kimsesi yoktur.

– Bilirim ya evlâdım, bilmez miyim hiç.

Cüzdanından çıkardığı bir miktar parayı, bakkala uzattı:

– Şunları aliver. Eğer cepheden geç dönersem anamın iâşesini kesmeyesin. Ne lazımsa ona ver. Ben gelir gelmez borcumu öderim.

– Tamamdır evlâdım, meraklanmayasın. Anan emanetimizdir. Allah bahtını güzel eylesin.

Bakkal ile sarılıp helâlleşti.

* *

Ahmet Rıfkı, İstanbul'da kısa bir süre askerî eğitim gördü. Bir zaman sonra da bölük kumandanı olarak cepheye gitti.

Haftalarca, Anafartalar ve Arıburnu'nda düşmana karşı emrindeki birliğiyle kahramanca savaştı. Merhametliydi. Şehit olan askerlerinin ardından nice gözyaşları döktü. Bu arada annesini mektupsuz bırakmıyordu. Annesi Ayşe Hanım, oğlundan gelen her mektup sonrası rahat bir uyku uyuyor, ikinci gün tekrar endişeler içinde kıvranıyordu. Her gece sabaha kadar Kur'ân okuyup dua ediyordu.

Bir gece Ahmet Rıfkı, bir İngiliz birliğiyle çetin bir muharebeye tutuştu. Kahramanca mücadelesi sonrasında İngiliz birliğini geri çekilmek zorunda bıraktı. O

gecenin sabahında, geri çekilen İngiliz birliğinin terk ettiği alanları dolaşmaktaydı. Etrafı dikkatlice süzüyordu. Birden ayağını kaldırmasıyla beraber şiddetli bir patlama oldu. Düşmanın çekilirken döşediği mayınlardan birine basmıştı. Askerleri yanına geldiğinde, çoktan şehadet şerbetini içmişti.

* *

Haftalarca oğlundan mektup alamayan Ayşe Hanım'ın gözlerinden uyku silinmişti artık. Her gün gözyaşı döküyordu.

Ahmet Rıfkı'nın şehitlik haberi önce çalıştığı okula ulaştı. En son gözyaşları içinde ayrıldığı sınıfta yas vardı. Bütün öğrencileri ağlıyordu. İçlerinden biri kürsüye çıktı.

– Arkadaşlar, dedi. Muallimimiz Ahmet Rıfkı Bey şehit olmuştur. Şehitlerin ölmediğini hepimiz bilmekte-siniz. Şimdi ağlamak değil, onun ruhunu şad etme zamanıdır. Hepimiz aramızda paylaşıp hatim indirelim, onun ruhuna gönderelim.

Bu konuşma üzerine öğrenciler toparlandılar. Aralarında, Kur'ân-ı Kerîm'den birer ikişer cüz paylaşmaya durdular.

Ahmet Rıfkı'nın şehitlik haberi, çok geçmeden anesine de ulaştı. Annesinin ağlamaktan gözpınarları kurumuştu. Oğlunun şehit olmasından dolayı gururluydu, ancak onun hasretine dayanamayacağını düşünüyordu. Evlâdının arkasından haftalarca Kur'ân okuyup dua etti.

Mahalle bakkalı da Ahmet Rıfkı'nın şehit olduğunu duymuştu. Ayşe Hanım'ın ihtiyaçlarını akşamları getirip

kapısının önüne koymaktaydı. Ayşe Hanım, ancak haftalar sonra dışarı çıkabildi. O gün, oğlunun künyesi gelmişti. Gelen heyet, Ahmet Rıfkı'nın üzerinden çıkan özel eşyalarını, bir miktar parasını ve ikramiyesini annesine teslim etti.

Ayşe Hanım, dışarı çıkınca ilk önce mahalle bakkalının kapısından içeri girdi. Mahcuptu. Bakkalın gözlerine baktı, sonra başını eğdi:

– Efendi, dedi. Yedi aydır senden borca alışveriş ediyorum. Artık utanır oldum.

Elindeki çıkını tezgâhın üzerine bıraktı.

– Evlâdımın üzerinden çıkan eşyalar, parası, ikramiyesi bu çıkının içinde. Hesabın ne kadarsa buradan kes.

Bakkalın gözleri doldu. Bir çıkına baktı, bir Ayşe Kadın'ın yüzüne. “Ne kadar da gururlu ve asil bir kadındın.” diye geçirdi içinden.

– Ayşe Kadın, dedi. Allah'ın takdiri böyleymiş. Allah şehitleri incitmez. Onun incitmediğini, övdüğünü kulun incitmesi olur mu hiç? Benim bugün işim çoktur. Sonra senin de hesaptan anlamışlığın azdır. Mahalleden okumuş, hesap kitap bilen bir kadını çağır da o hesaplayıversin borcunu, dedi.

Mahalle bakkalı, gözü gönlü tok bir insandı. Güler yüzlüydü. Yetimleri ve çocukları sevindirmekten hoşlanırdı. Ahilik terbiyesi almış dürüst bir esnaftı. Öyle olduğu için dükkânı sürekli müşteri doluydu. Ayşe Kadın, bakkalın kalabalıklaştığını görünce ona hak verdi. Hemen gidip komşu bir kadın alıp geldi.

Bakkal Efendi, Ahmet Rıfka Bey'in sayfasını açıp borç defterini Ayşe Hanım'la gelen kadının önüne bıraktı.

– Ahmet Rıfka Bey'in borcunu siz hesaplayın, dedi.
Sonra da müşterileriyle ilgilenmeye durdu.

Komşu kadın borç defterine bakınca, gözleri dolu dolu oldu. Borç defterindeki yazılar birbirine karışmaya başladı. Gözleri iyice buğulanmıştı. Gözyaşlarını tutamadı. Ayşe Kadın şaşırmıştı.

– Ne oldu hanım, söylesene, diye dürttü kadını.

Kadının sessiz ağlayışı bir anda hıçkırıklara döndü. Dükkânda bulunanlar başlarına toplandılar. Kadın, bir yandan gözyaşı döküyor bir yandan da merakla başına toplananlara veresiye defterindeki kırmızı satırları gösteriyordu. Veresiye defterinde şunlar yazılıydı: “Bu hesap Çanakkale’de Ahmet Rıfka’nın kanıyla ödenmiştir, vesselâm.”

Herkes Bakkal Efendi’ye bakıyordu. Bakkal Efendi, biraz mahcup, biraz hüzünlü bir edayla müşterilere döndü ve şöyle dedi:

– Ahmet Rıfka bu vatan uğruna can verdi. Bu fedakârlığa karşılık bizim birkaç parça mal vermemiz çok mudur? Helâl-i hoş olsun. O bir şehittir. Belki Allah huzurunda bizlere şefaati olur. Bir şehide yardım etme fırsatını bana verdiği için Allah’a hamd ederim.

Bunları söylerken Bakkal Efendi’nin beyaz sakalından aşağı doğru yaşlar süzülüyordu.

BABAN GELİRSE

Hafız Ali'nin eşi Adeviye, elini karnının üzerinde gezdirdi. Gözyaşları sicim sicimdi. Acılar hep böyle köşe başında bekler ve her acı, içinde bir umut saklardı.

– Doğacak yavrum bahtsızmış, talihsiz bir zamanda gelecek dünyaya, dedi.

Hafız Ali, eşini alnından öperek teselli etti:

– Öyle deme sultanım. Vatan borcunu ödemeye gidiyorum. Yavrumuz babasıyla gurur duyacak.

– Kusura kalma yiğidim. Öyle, öyle emme, insan yüreğine söz geçiremiyor işte.

– Hanım! Meraklanma, göz açıp kapayıncaya bakmışsın gelmişim. Sen benim ardından “Gidiyor.” diye gözyaşı dökersin. Bazen dönüp de bulmamak da var. Döndüğümde inşallah seni ve yavrumu evimizde bulurum. Şimdi ayrılma vakti. Sizleri önce Allah’a, sonra anama babama emanet ediyorum. Hakkını helâl et.

– Helâl olsun yiğidim. Gözün arkada kalmasın. Rabbim seni korusun.

Bir ay sonrasıydı. Adeviye Gelin kayın validesine seslendi:

– Anacığım, ben bacımgile gidiyorum. Ali'm gelecek olursa hemen haber ver de beni evde bulsun.

* *

Adeviye Gelin, her evden ayrıldığında hep böyle geridekilere haber bırakırdı. Bir süre sonra, bir erkek çocuk doğurdu. Çocuk yürüyüp oynamaya, konuşmaya başladı. Ama Hafız Ali dönmedi.

Çanakkale cephesi kapandı. Türk askeri Çanakkale'de kahramanlık destanı yazdı. Köyden, Çanakkale'ye giden gençlerden kimisi yaralı olarak döndü. Kimisinin “Şehit” diye künyesi geldi. Ama Hafız Ali'den hiç haber alınamadı.

Yıllar hızla akıp gitti. Hafız Ali'nin anne ve babası da vefat etti. Adeviye yokluklar içinde çaresiz kaldı. Tarlaya, bağa, bahçeye çalışmaya giderken oğlu Cevdet'i evde nöbetçi bıraktı hep. Evden çıkarken oğluna tembihledi:

– Oğlum, ben tarlaya gidiyorum. Sen evde kal. Sakın bir yere ayrılma. Baban gelecek olursa, tez bana haber et. Gelince bizi evde bulsun.

Oğlu Cevdet büyüdü, serpildi. Ama Hafız Ali dönmedi. Adeviye Gelin, evden ayrılırken hep aynı tembihle bulundu oğluna:

– Oğlum, sen evde kal. Baban gelirse tez bana haber et!

– Oğlum ben pazara gidiyorum, baban gelirse beni hemen çağır ha!

Aradan uzun yıllar geçti. Hafız Ali, hâlâ dönmedi... Cevdet, ev bark sahibi oldu. Bir dükkân açıp kendine iş kurdu. Adeviye, umudunu kaybetmedi hiç. Evden uzaklaşırken oğlunun dükkânına geldi. Hep aynı tembihte bulundu:

– Oğlum, ben çarşıya çıkıyorum, baban gelirse haber ver ha!

Yıllar geçti Adeviye ihtiyarladı. Artık sadece ara sıra komşuya gidebiliyordu. Evinden çıkarken gelinine, yine aynı tembihte bulunuyordu:

– Kızım ben komşudayım. Baban gelirse haber et emi!

Hastalandı Adeviye Kadın. Günü gelmişti. Ağır-laştı. Ölüm döşeginde oğlu Cevdet’le, geliniyle ve torunlarıyla helâlleşti. Oğluna şefkatle seslendi:

– Evlâdım, dedi. Bana iyi baktın. Beni hoş tuttun. Allah da seni hoş tutsun. Benim vaktim doldu. Baban gelirse, ona hep kendisini beklediğimi söylersin!

Cevdet bir şey diyemedi. Kelimeler boğazına düğümlendi. Gözleri dolu dolu oldu.

Adeviye, birden doğrulur gibi yaptı. Gözleri harika bir şey görmüş gibiydi. Gülümsüyordu. Kapıya doğru seslendi:

– Aman Allah’ım! Hoş geldin Ali’m! Hoş geldin!

Birden gözleri kapandı. Ruhunu Allah’a teslim etti. Tatlı bir tebessüm, yüzünde asılı kalmıştı.

BANA BU ZİLLETİ GÖSTERME

Odasında bir o yana bir bu yana dolaşıyor, içindeki yangını söndürmeye çalışıyordu Abdülhamid Han. Pencerenin önüne geldi. Buğulanmış yaşlı gözleriyle Boğaz'ın sularına baktı. Dedesi Fatih'in, kalyonlarıyla Boğaz'ın sularında fetih dansı yaptığı zamanları hayal etti. Zaman tersine dönmüştü. Yumruklarını sıktı. Gözleri Boğaz'ın sularına takılmıştı. "Hep bugünler içindi." diye mırıldandı. "Donanmayı Haliç'e hapsetmem, orduyu Selimiye Kışlası'nda tutmam, hep bugünler içindi. Bunların bir gün kapışacağını biliyordum. İngilizler, Almanlar, Fransızlar ve Ruslar, sonunda kapıştılar işte. Ama gel gör ki ben, dört duvar arasında tutsağım." diye inledi.

Tedirginlik, gırtlığına oturmuş bir ur gibi gidip gidip geliyordu. Yutkundu. Kendi ülkesinde tutsaktı. Şimdi de düşman, ülkesini tutsak hâle getirmeye çalışıyordu. Devlet-i Aliye, tecrübesiz ellere kalmış ve dünyanın içine düştüğü bu durumdan faydalanması gereken devleti, savaşın içine sürüklemişlerdi. Tutsaklık içinde

tutsaklığın tedirginliğini yaşıyordu Abdülhamit Han. “Rabbim!” dedi. “Bana bu zilleti gösterme.”

31 Mart 1918’de İngilizler memlekette kargaşa çıkartmış, bunun sorumlusu olarak da Padişah II. Abdülhamid görülmüştü. Sonra da otuz üç yıl ülkeyi layıkıyla yöneten hükümdar tahttan indirilmiş ve idareyi eline alan İttihat ve Terakkiciler tarafından Selanik’e sürgüne gönderilmişti. Bir zaman sonra da Balkanlar’da kargaşa çıkmış ve Abdülhamid Han, tekrar İstanbul’a getirilerek Beylerbeyi Sarayı’na kapatılmıştı. Abdülhamid Han, İngilizlerle Fransızların bir gün Devlet-i Aliye’nin üzerine geleceklerini çok iyi biliyordu. Çanakkale Boğazı’nın iki yakasındaki Hamidiye Tabyaları’nı da bu yüzden yaptırmıştı. İşte şimdi düşündüğü olmuş, sürgün gittiği Selanik’ten İstanbul’a gelmenin sevincini bile yaşayamamıştı. Düşman, İstanbul’a girmek için Çanakkale Boğazı’nı zorluyordu. Abdülhamid Han’ın değeri sonradan birçok kişi tarafından anlaşılmış, ama artık iş işten geçmişti.

Hükümet yetkilileri, memleketin geldiği durumun endişe verici olduğunu düşünüyor, hatta İstanbul’dan çekilme hesapları yapıyorlardı. Düşmanın İstanbul’a girme ihtimaline karşı payitahtı Anadolu’ya taşımayı düşünüyorlardı. Değerli hazine eşyalarıyla beraber bazı saltanat mensupları Bursa’ya taşınmıştı bile. Devlet, II. Abdülhamid’i de İstanbul dışına bir yere taşımayı düşünüyordu. Durumu, tutsak hükümdara bildirmek için

İçişleri Bakanı yanındaki birkaç kişiyle beraber Beylerbeyi Sarayı'na gelmişti. Heyet, tedirgin bir hâlde kabul salonunda bekliyordu.

Muhafız, Abdülhamid Han'ın odasının kapısını çaldı:

– Efendim, İçişleri Bakanı zatınızla görüşmek ister.

Tamam, anlamında hafifçe başını salladı eski padişah.

Kabul salonundaki misafirler ayakta bekliyorlardı. Önde bulunan Talat Paşa oldukça gergindi. Tedirgin gözlerle salonun köşelerine göz gezdiriyordu.

Esir Hükümdar II. Abdülhamid Han, ağır adımlarla kabul salonunun kapısında belirdi. Koyu fesinin altında çökmüş bir çehre, o çehrenin altında çökmüş iki büklüm bir beden vardı. Sakalının beyazlığı yüzüne yansımıştı. Belli ki otuz üç yıl hükümdarlık ettiği bu topraklarda esir hayatı yaşamak ona zor gelmişti. İçişleri Bakanı, beraberindekilerle dizilmiş ayakta bekliyordu. Endişeliydi. Sesinde tedirginlik vardı.

– Efendim, acil bir durum olmamakla beraber vaziyet çok ciddidir, dedi.

Beylerbeyi Sarayı'nın kabul salonunda ağır bir sessizlik oldu. Devrik Padişah, ciddi ve vakur bir edayla İçişleri Bakanı'nın sözünü bitirmesini bekliyordu.

– Düşman, denizden ve karadan Çanakkale'yi zorluyor. Askerlerimiz cansiperane müdafaa içindeler. Allah

göstermesin, düşman Boğaz'ı geçecek olursa hanedanın esir duruma düşmesinden endişe duymaktayız. Hükümdarımız, meclisimiz ve hükümetimiz; Anadolu'ya geçerek mücadeleyi orada verme kararı almıştır. Hatta değerli zatınız için Konya'da bir konak hazırlanmış durumdadır. Biraderiniz, hükümdarımız, zatınızın hangi şehirde ikamet etmek istediğini öğrenmek için bizi görevlendirmiştir. İsteklerinizi ve emirlerinizi bekliyoruz efendim!

İçişleri Bakanı, kendisine hürmette kusur etmemiştir. Tombulca yanaklarından gülümseme eksik olmamıştır. Yumuşak, hürmetkâr ve tane tane konuşmuştur. Onun bu tavrı, esir Hükümdarın dikkatinden kaçmadı.

II. Abdülhamid, esir bir padişah olmasına rağmen ihtişamlı tavrından bir şey kaybetmemiştir. İçişleri Bakanı'nı sonuna kadar dinledi. Huzurunda el pençe bekleyenlerin hepsini tek tek süzdü. Öfkeleniği her hâlinde belli oluyordu.

– Değerli kardeşimin zatına ve makamına hürmet ederim. Endişeleri gereksizdir, dedi.

Sözler, dudaklarından değerli birer nesneymiş gibi çıkıyordu. Sakin ve kararlı bir duruşu vardı. Öyle devam etti:

– Ben zamanında, düşmanın geçmemesi için Çanakkale'de gerekli tedbiri aldım. Oraya öyle tabyalar, öyle mevziler yaptırdım ki oradan hiçbir donanmanın

geçmesi mümkün değildir. Eğer düşman Çanakkale'yi geçip İstanbul'a girecek olursa, hakanın yapması gereken tacını tahtını alıp kaçmak değildir. Şereflice, yaşadığı mekânın taşları altında can vermektir.

Dedem Fatih, bu beldeyi küfrün elinden aldığı zaman, Bizans İmparatoru Konstantin kaçmamıştı. Savaşta savaşa yıkılan kalelerinin taşları arasında can verme cesaretini göstermişti. Biz Fatih'in evlâtları, Konstantin'den aşağı kalamayız. Hükümdarımıza böylece arz edin. Gönüllerini ferah tutup hiçbir yere kımıldamasınlar. Düşman buraya giremez. Bana gelince, ben bir yere gitmem. Tek arzum burada ölmektir.

İçişleri Bakanı endişelendi.

– Efendim, ben sadece bir ihtimali arz ettim. Yüzünüz sarardı. Müsaade edin şurada duran lavantayı elinize dökeyim.

Abdülhamid Han, İçişleri Bakanı'nın isteğini geri çevirmedi. Lavantadan birkaç damla alarak ellerini ovuşturdu. İçişleri Bakanı tekrar söz aldı:

– Efendim, cepheden güzel haberler gelmekte. Allah'ın izniyle, düşman denize dökülecektir.

Abdülhamid Han, bakanın kendisini teselliye çalıştığını anlamıştı. Huzurundaki heyeti saygıyla selâmladı. Yine ağır adımlarla odadan ayrıldı.

Heyet, Beylerbeyi Sarayı'nın merdivenlerini sessizlik içinde indi. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Saraydan

çıkarak Dolmabahçe Saray'ına doğru yöneldiler. İçişleri Bakanı yanındakilere dönerek sessizliği bozdu:

– Aldık mı ağzımızın payını!

Heyet, endişe içinde Sultan Beşinci Mehmet'in huzuruna yöneldi.

II. Abdülhamid ise, çoktan odasına çekilmiş ve göz yaşları içinde dua etmeye başlamıştı.

– Allah'ım, diyordu, bana düşmanın kahrını gösterme. Beni zillet içinde bırakma. Milletime aydınlık günler nasip eyle...

Üç yıl sonra düşman donanması İstanbul'a girdiğinde Abdülhamid Han, esir yaşadığı Beylerbeyi Sarayı'nı çoktan terk etmişti. Kim bilir belki ebedî saraylarda yaşamaya gitmişti. Yüce Allah, duasını kabul etmiş ve düşman donanmalarının Dolmabahçe Sarayı'nın önüne kadar geldiklerini görme ızdırabından onu kurtarmıştı.

EZAN SESİ

Gece boyunca süren çatışma, sabaha karşı sona ermiş, hüznü bir ezan sesi, mevzilerde dalga dalga yayılmıştı. Kumkale’de tan yeri yavaş yavaş ağarmaktaydı. Gün ağardıkça, cansız insan bedenleri koyu gölgelerinden sıyrılıyordu. Denizde kıpırtılı bir hâl vardı. Soğuk renkli çelik yığınlarının ölüm kusan namluları, hâlâ tepelere yönelikti.

Askerler, gece boyu süren çarpışmanın ardından hâlâ mevzilerindeydi. Silâh sesleri kesilmesine rağmen, henüz ateşkes sağlanmadığı için siperlerinden başlarını çıkarmıyorlardı. Siperden başını ilk çıkaran, Teğmen Ahmet Halit oldu. Etrafta sayamayacağı kadar çok Fransız ölüsü vardı. Yer yer dumanlar tütüyordu. Yerde yatanlardan kimisinin yaralı olabileceğini düşünerek siperinden dışarı çıkmaya çalıştı. Diğer askerler de başlarını siperden çıkarmıştı.

Birdenbire bir Fransız askeri, hızla Türk siperine doğru koşmaya başladı. Elinde bomba vardı. Belli ki Türk mevziine yaklaşıp bomba atacaktı. Arkadaşlarının

cesetlerinin üzerine basarak hızla ilerliyordu. Türk mevzilerinden aniden Fransız askerinin üzerine mermi yağmaya başladı. Fakat asker, zikzaklar çizdiği için bir türlü vurulamıyordu. Teğmen Ahmet Halit, nişan aldı ve tetiğe bastı. Fransız askeri bir anda yere yuvarlandı ve debelenmeye başladı. Elindeki bomba düşmüştü.

Teğmen Ahmet Halit, sürünerek vurulan Fransız askerinin yanına vardı. Boğazındaki damarı eliyle yokladı, atmıyordu. Nefesini kontrol etti. Ölmüştü. Ölen Fransız üniforması giyinmiş siyahî bir askerdir. Hemen boğazındaki künyesini kontrol etti. Fransız askerinin adı Hasan'dı. Teğmen Ahmet Halit şaşırmıştı. Aceleyle askerin üzerini aramaya başladı. İç cebinde küçük bir kitap vardı: Kur'ân-ı Kerîm.

Teğmen Ahmet Halit'in içini derin bir üzüntü kapladı. Bir müddet öylece kalakaldı. Sonra hemen toparlanıp "Ben onu öldürmeseydim, o birçok askerimizi öldürecekti." diye kendisini teselli etmeye çalıştı. "Ah, sömürgeci Fransızlar!" diye derin bir iç geçirdi. Belli ki sömürgelerinden topladıkları Müslümanları, Çanakkale'ye savaşmaya getirmişlerdi. Kim bilir nasıl yalanlarla kandırarak, bu Müslümanları buralara kadar getirip savaştırıyorlardı.

Teğmen, Kur'ân-ı Kerîm'i alarak koynuna koydu ve tekrar sürünerek mevziine döndü. O gün geçici ateşkes sağlanıp, ölü ve yaralılar toplanırken ölen Fransız askerlerinin birçoğunun Müslüman olduğu görüldü.

Yaralı esirler arasında da bazı Müslüman askerleri vardı. Teğmen, esir Fransız askerlerini tek tek sorguya çekerek işin aslını öğrenmeye çalışıyordu. Cezayir kökenli, Fransız üniformalı Müslüman bir asker olan biteni anlamıştı. Teğmen Ahmet Halit'e bildiklerini anlatmaya başladı:

– Fransızlar bizi kandırdılar. “Biz sizin halifenizle beraberiz. Müslümanların düşmanı olan Almanlarla savaşıyoruz. Bu savaşta sizin de Osmanlıya yardımcı olmanız gerekir. Halifeye yardımcı olmak sizin dinî görevinizdir.” dediler. Bazı arkadaşlarımız, daha cepheye gelmeden Fransızlara başkaldırdılar. Savaşa gelmek istemediler. Demek ki onlar o zaman gerçekleri öğrenmişlerdi. Fakat onlara çeşit çeşit işkenceler yaptılar. Evlerini yaktılar. Ailelerine işkenceler ettiler. Kimisini de hapse attılar. Savaşa gitmeyecek olanları, ailelerini öldürmekle tehdit ettiler. Analarımız, babalarımız, çocuklarımız onların ellerinde rehin durumdalar. Kim bilir şimdi ne hâldedirler?

Cezayirli Müslüman asker, anlatırken ağlıyordu. Hem yanılıp Müslümanlara karşı savaşmış olmaktan dolayı, hem de ailesinin içinde bulunduğu çaresizlikten dolayı derin bir acı yaşadığı belliydi.

Teğmen Ahmet Halit, Fransız üniformasıyla esir alınan Müslüman askerlerin anlattıklarını kumandanı Tayyar Paşa'ya rapor etti. Tayyar Paşa, bir gün sonra akıl dolu bir planı uygulamaya koyuldu. Sabah namazı

öncesi bütün güzel sesli askerlerin huzuruna getirilmesini emretti. Zaman zaman siperlerde yanık uzun hava söyleyen askerler vardı. Onların yanık seslerinden düşman mevzilerindeki askerler dahi etkileniyordu. Güzel sesli onlarca asker, kısa süre içinde toparlanarak Tayyar Paşa'nın huzuruna getirildi. Paşa, her birini tek tek gözle-riyle süzdü. Hepsinin yüzünde Anadolu insanının saflığı okunuyordu.

Paşa:

– Evlâtlarım, diye başladı sözüne. Düşman sadece silâhla vurulmaz. Şimdi sesinizle cihat etme zamanı. Şimdi hep beraber, o güzel seslerinizle Ezan-ı Muhammedî'yi okuyacaksınız. Yalnız Kumkale sırtları değil, Boğaz'ın bütün tepeleri, bu kutsî sesle inlemeli. Gazanız mübarek ola.

Biraz sonra ezan vakti gelmişti. Türk siperinden, gürül gürül Ezan-ı Muhammedî okunmaya başlandı. O kutsî ses, dalga dalga her tarafa yayılmış, düşman mevzilerine kadar ulaşmıştı. Ezan bittiğinde bütün Çanak-kale sırtları, günlerdir süren düşmanın top tüfek seslerinin kirinden arınmış gibiydi. Mevzilerdeki Türk askerleri ağlıyordu.

Ezan-ı Muhammedî, tesirini göstermişti. Biraz sonra düşman mevzilerinden taşlara sarılmış kâğıt parçaları gelmeye başladı. Kâğıtlarda şunlar yazılıydı:

– Siz kimsiniz?

Türk mevzisinden cevap gecikmedi:

– Bizler Osmanlı askerleriyiz?

Karşı mevziden tekrar soruldu:

– Doğru olamaz! İngilizler, bize Almanlara karşı Osmanlının yanında savaşacağımızı söylemişlerdi.

– Müslümanlar yalan söylemez. Biz Osmanlı askerleriyiz ve İngilizlere karşı savaşıyoruz. Ya siz kimsiniz?

– Biz Hindistanlı Müslümanlarız!

Birden Türk mevzilerinden, “Allahü Ekber!” nidaları yükseldi. Sonra bir süre sessizlik oldu. Bu sessizlik hayra alametti. Biraz sonra düşman mevzilerinden beyaz bayraklar sallanmaya başlamıştı. Hindistanlı askerler savaştan vazgeçmişlerdi.

SEYİT ONBAŞI

Seyit Onbaşı, kendine geldiğinde yarı beline kadar toprağa gömülüydü. Etraf kan gölüne dönmüştü. Düşman gemisi Ocean'dan atılan top mermisi, Mecidiye Tabyası'nın tam orta yerine düşmüştü. Arkadaşı Niğdeli Ali, onu topraktan çıkarmak için çırpınıyordu. Toprağın içinden çıktı. Doğruldu. Üzerindeki tozları silkeledi. Kolunun kenarıyla yüzünü gözünü sildi. Arkadaşı Ali, kendisine yardımcı oluyordu. Etraftaki manzara içler acısıydı.

– Ali gardaşım, sen beni bırak hele! Şu etraftaki arkadaşlara yardım et!

– Bakmam mı Seyit Onbaşı'm! Bir Yüzbaşı Hilmi, bir sen, bir ben... Gayrısı şehit.

Seyit Onbaşı'nın içine bir ateş düştü ki ne ateş. Yüreği kabardı kabardı ağzına geldi. Gözlerine yürüyen yaşlar, yanaklarından sıra sıra yuvarlanmaya başladı. Toz toprak içindeki yanakları çamurlandı. Elini alnına kepeçleyerek denizdeki ölüm yağdıran düşman gemilerine baktı. Dev Fransız gemisi Ocean, etrafa ölüm kusmaya

devam ediyordu. Koca güller, tabyanın üzerine demir yumruk gibi iniyordu.

Düşman gemileri, tabyalardan ses gelmeyince hızla Boğaz'ın içlerine doğru ilerlemeye başlamıştı. Bütün tabyalara yağmur gibi bombalar yağmaya devam ediyordu. Tabyalardan tekbirden başka ses duyulmuyordu.

Seyit Onbaşı, tabyanın içine göz gezdirdi. Bütün toplar parçalanmıştı. İçinde kabına sığmaz bir öfke belirdi. Bu gidişe dur demenin bir çaresi olmalıydı. Elin-den gelse denize koşup ölüm gemisini tek başına batırabilirdi.

Yakındaki toplardan birisinin sağlam olduğunu gördü. Etrafına donuk gözlerle bakıyordu. Niğdeli Ali, onun bu hâlimden endişe duydu. Seyit, hiç konuşmuyor sadece tuhaf tuhaf etrafına bakınıyordu. Gözünü sağlam topun üzerine dikti. Emin adımlarla topa doğru yöneldi. Dudaklarında bir mırıltı vardı. Zor durumda kaldığı zamanlarda hep böyle, anasının çocukluğunda kendisine öğrettiği bütün duaları okurdu. Topa dokundu, sağlam olduğunu gördü. Hemen iki yüz yetmiş kiloluk top mermisine doğru yöneldi. Niğdeli Ali, Seyit Onbaşının aklından geçeni anlamıştı.

– Bu hiç mümkün değil. Topun vinci bozuk. 270 kiloluk mermiyi kaldırmak ne mümkün Onbaşım, dedi.

Seyit Onbaşı onu duymadı bile. Mermiyi sırtlandı.

– Allahü Ekber!

Mermi sırtında merdivenleri çıkarken eklemlerindeki kemiklerden çıtırtı geliyordu. Mermiyi namluya sürdü. Nişan aldı ve patlattı. Ancak mermi gemiye isabet etmemişti. Gördükleri karşısında Niğdeli Ali'nin ağzı açık kalmıştı. Heyecanlandı. Seyit Onbaşı, ikinci mermiyi sırtlandığında ona yardımcı olmaya çalıştı. Ama ikinci mermi de isabet etmedi. Seyit Onbaşı yılmadı. Ama artık takati tükenmek üzereydi. Memleketini düşündü. Bu dev gemiler buradan geçerse İstanbul elden gidecekti. İstanbul, İslâm'ın kalbiydi. Düşmanın buraya girmesi, İslâm'ın kalbine bıçak saplanması demekti. Dudakları sürekli kıpırdıyor, dua okuyordu. Son bir gayretle üçüncü mermiyi sırtlandı. Kemikleri çatırdayarak topun mermi yuvasına tırmandı. Ölçümünü yaptı. Nişan aldı ve mermiyi patlattı.

Etrafa ölüm kusan Fransız gemisini bu kez vurmuştu.

– Allahü Ekber, diye bağırdı.

Niğdeli Ali havaya zıplıyordu.

– Onbaşım, vurdun onu, vurdun onu.

Diğer bataryadakiler hep birden tekbir getirmeye başladılar.

– Allahü Ekber! Allahü Ekber!

Fransızların Ocean zırhlısı dümeninden isabet almıştı. Dev gemi kontrolden çıkmış, kendi etrafında dönmeye başlamıştı. Gemidekilerde tam bir panik havası vardı.

Bir anda diğer düşman gemilerini de panik sarmıştı. Bütün gemiler, Ocean gemisinin etrafından kaçışmaya başladı. Birden, denizin ortasında büyük bir patlama daha oldu. Ocean savaş gemisi, bu kez mayına çarpmıştı. Düşman gemileri beklemediği bir durumla karşılaşmıştı. Ocean, hızla sulara gömüldü.

Aziziye Tabyası'ndan sevinç çığlıkları yükseliyordu. Türk siperlerini sürekli bombalayan ve savaşı kazana-
cağına garanti gözüyle bakan düşman, beklemediği bir tokat yemişti. Panikleyen düşman gemileri, ateşi kesti. Boğaz'ı kolaylıkla geçeceğini düşünen düşmanın morali iyice bozulmuştu.

Cehennemî bir gürültüyle başlayan gün, yerini zafer dinginliğine bırakmıştı. Akşamın narin dinginliği etrafı sararken, Boğaz durgun bir göl gibiydi. Etraf, sessizliğin siyah örtüsüne büründüğünde askerlerin yüzünde zaferin gururu, şehitlerin hüznü vardı. Gecenin bağrına, bir askerın şehitler için okuduğu tok bir Kur'ân sesi doldu. Boğaz'ın sularında pırıldayan yakamozlar, Aziziye Tabyası'ndaki Seyit Onbaşı'ya teşekkür ediyordu sanki. Bütün düşman gemileri geriye çekilmiş, Boğaz sakinleşmişti.

Seyit Onbaşı, iman gücüyle bir başına savaşın seyrinin değişmesine vesile olmuştu.

KİTABIN GİDİYOR

Düşman, yine yıkıcı bir sel gibi saldırıya geçmişti. Birlikler, geri çekiliyordu. Doktor Hikmet, tökezleyip sırtüstü yere düştü. Göğsü, inip inip kalkıyordu. Ayağını incitmişti. Dirseklerini toprağa bastırarak, doğrulmaya çalıştı. Bir anda karşısında Senegalli siyahî bir Fransız askeri belirdi. Gözleri korkuyla büyüdü. Esir düşmüştü.

Yakıcı bir güneş ortalığı kavuruyordu. Siyahî askerin yüzünden terler damlıyor, gözleri bir fener gibi parlıyordu. Elinde, güneş ışınlarıyla parlayan bir satır vardı. Gözlerini kırpmadan Doktor Hikmet'e bakıyor, göğsü hızla inip inip kalkıyordu. Doktor Hikmet, sonunun geldiğini anladı ve gözlerini kapattı. Çaresizdi. Ölümü kabullenmişti. Zira Senegalli siyahîlerin satır kullanmaları meşhurdu. Bunu tedavi ettiği yaralılarından biliyordu. Gözleri kapalı, sürekli salâvat-ı şerife getirmeye başladı. Ölüm, kaşıyla gözü arasındaydı.

Bütün hayatı, bir film şeridi gibi zihninden akıyordu. Annesi, babası, eşi, çocukları bir an beynini yalayıp

geçtiler. Belleğinde kekremesi bir acılık vardı. Sırtüstü yere yapışmış, yeryüzü çarmihına gerilmiş gibiydi. Rüzgâr, fundalıkların yaprakları arasında hüznle inliyordu. Kendi topraklarında böyle bir zilleti yaşamamalıydı. Çaresizlerin bir çaresi olmalıydı. Dudakları hâlâ kıpırdıyordu.

Birden müthiş bir ses duydu.

– Allah, Allah, Allah!

Gözlerini açtı. O çare, yetişmişti. Binbaşı Lütü Bey, askerlerinin başında âdeta kükremiş bir aslan gibi harekete geçmişti.

Lütü Bey; zayıf, uzun boylu, gözü pek, dindar bir kumandandı. Boyun damarları şişmiş, var gücüyle bağırıyordu:

– Yetiş ya Muhammed! Kitabın gidiyor!

Peşindeki askerleri de âdeta kükreyen birer aslan gibiydi. Düşman askerleri çözülmüştü. Türklerin bu gürle-yişi karşısında telâşa kapılmış, kaçımaya başlamışlardı.

Doktor Hikmet'in karşısındaki Senegalli zencinin satırı havada kaldı. Siyahî asker telâşlanmıştı. Gerisin geri kaçan arkadaşlarından geri kalmak istemedi. Hızla geriye dönüp kaçmaya başladı. Doktor Hikmet, âdeta yeniden dirilmişti. Başında havalanan satırın darbesinden kurtulacağını hiç umut etmiyordu. Peygamber Efendimizin mübarek adı, Doktor Hikmet'in kurtuluşuna vesile olmuştu.

SARGIYERİ

Kanlısirt arkasındaki Kocadere Köyü'nün önündeki Sargıyeri'nden acı inilti ler yükseliyordu. Şehitliğe samsmış gönüllere ölüm, mataralarındaki su gibiydi.

Kanlısirt'ta günlerdir şiddetli çarpışmalar olmuş, Sargıyeri yaralılarla dolup taşmıştı. Herkes bir koşuşturmaca içindeydi. Gönüllü hemşireler yaralıların yaralarını temizliyor, doktorlar yaralıları sedyelerin üzerinde ameliyat ediyorlardı. Zira bütün yaralılara hemen müdahale edilmesi gerekiyordu. Doktorlar oldukça telâşlıydı. Yaşama ümidi olmayan yaralıların acısı dindiriliyor sonra da bir kenara bırakılıyorlardı. Yaşama ümidi olan yaralılar ise hemen ameliyata alınıyordu.

Sahra çadırının önü, yüzlerce yaralıyla doluydu. Hastabakıcılar, önce yaralıların kanamasını durdurmaya çalışıyorlardı. Kanı durdurulan yaralılar, ameliyat edilmek için sıraya alınıyor, kanı durdurulamayanlar hemen ameliyat ediliyordu.

Doktor Metin, canını dişine takarak yaralıları tedavi etmeye çalışıyordu. Emekli olmasına rağmen, gönüllü olarak hizmet için cepheye koşmuştu. Önüne, sedye

üzerinde yine bir yaralı getirildi. Gelen, yiğit görünüm-
lü bir askerdir. Yaralı askerle göz göze geldiler bir an.
Çok kan kaybetmiş olan asker, o anda bayılıvermişti.
Birdenbire beti benzi sarardı doktorun. Yere çökecekmiş
gibi oldu. Gözlerini kapatıp başını bir an geri çevirdi.

Yanındaki hemşire, bu durumu biraz tuhaf karşı-
lamış, Doktor Metin'in tavrına bir anlam verememişti.
Zira onca yaralı varken acıma duygusunun hiç zamanı
değildi. Gerçi doktorun önüne gelen yaralının durumu
içler acısıydı. Doktor Metin, çarçabuk kendini toparla-
maya çalıştı. Ancak bir kere yüzünün rengi çekilmişti.
Hemşire ve hastabakıcı askerler, doktorun yüzünü gö-
rünce bu durumun aşırı yorgunluktan kaynaklandığını
düşünmeye başladılar. Endişelendiler. Bunca yaralı sıra-
da inlerken, doktor hastalanırsa ne olurdu! Hemşire ses-
lendi.

– Doktor Bey neyiniz var? İyi misiniz?

– İyiyim kızım, yok bir şeyim.

Doktor Metin, yeniden önüne gelen yaralıya döndü.
Yarası oldukça ağırdı. Yaşamayı mümkün değildi. Geri-
ye baktı. Sırada tedavi olmayı bekleyen yüzlerce yaralı
vardı. Hemen önündeki yaralıya bir ağrıkesici verdi.
Sonra yanındaki sıhhiye erlerine ilerideki ceviz ağacını
işaret ederek:

– Bu yaralıyı götürüp şu ceviz ağacının gölgesine
yatırın. Ruhunu teslim edince de künyesini alın ve üze-
rinde ne varsa bana getirin!

– Emredersiniz kumandanım!

Sihhiye erleri aceleyle yaralıyı dışarı çıkarırken, doktorun önüne hemen yeni bir yaralı getirildi.

Aradan birkaç saat geçmiş, iniltiler kısmen kesilmişti. Yaralıların bir kısmı şehit olmuş, diğerlerinin ise elden geldiğince tedavileri yapılmıştı. Doktor Metin Bey'in ayakta duracak mecali kalmamıştı artık. Biraz sonra yanına elinde bir künye ve bir mektup bulunan bir asker geldi.

– Kumandanım! Karşıdaki ceviz ağacının gölgesine gönderdiğiniz asker şehadet şerbetini içti. Emrettiğiniz gibi üzerinden çıkanları getirdim.

Doktor Metin, askerin elindeki künyeyi sessizce aldı. Âdeta yığılır gibi önündeki tabureye çöktü. Başını ellerinin arasına koydu. Beti benzi iyice sarardı yeniden. Etrafındaki askerler ve hemşire yine şaşkınlık içindeydi. Gözleri yere çivilenip kaldı. Sonra başını çevirerek askerlere seslendi:

– Onu arkadaşlarının arasına defnedin. Başucuna da bir tahta çakın.

Derin bir iç geçirerek elindeki künyeye baktı ve titreyen sesiyle devam etti:

– Başucundaki tahtanın üzerine “Doktorumuzun oğlu” yazın ki mezarı bulmam kolay olsun.

CEPHEDE BAYRAM

Aylardan Ramazan'dı. Mehmetçik, düşmana karşı çetin mücadeleler verirken orucunu da aksatmıyordu. Nihayet arefe günü gelmişti. Askerler, bir gün sonraki bayramın heyecanı içindeydi. Anadan, yardan ayrı hasret dolu bir bayramdı bu. Hasretliklerini birbirleriyle paylaşarak, bu sevinci yaşamaya hazırlanıyorlardı.

Seddülbahir sırtlarındaki fundalıkların dallarında neşeli rüzgârlar dolaşıyordu. Denizin püfürtüsü, o gün sanki daha bir başkaydı. Ağustosun on biriydi. Sıcaklığın tenleri yakması gereken bu mevsimde taze bir bahar havası vardı. Gökyüzünde pamuksu bulutlar dolaşıyordu. İşgal hayalleri kuran düşman, nutku tutulmuş gibi suskundu. Askerin arasında bir gün sonra kılınacak bayram namazı konuşuluyordu:

- Acaba yarın bayram namazı kılınacak mı?
- Savaş durumunda toplu hâlde namaz nasıl kılınır ki?
- Bayram namazı kılmak hepimizin dileği, ama bu, düşman için bir fırsat olmaz mı?

– Onun tedbirini kumandanlarımız alır. Bu bizim için moral olur. Tedbirini alıp namazı kılmak güzel olur.

– Orucu tuttuk. Bayram namazını da kılmamız lazım.

– Arkadaşlar, isteğimizi hemen kumandanımıza iletelim. Uygun görürlerse namazımızı kılarız.

Cephe kumandanı Vehip Paşa, o akşam tabur imamını çağırdı ve durumu anlattı:

– Hafız Efendi! Yarın bayram günü. Askerimizin bayram namazı kılmak gibi bir isteği var. Lakin erlerin toplu hâlde bulunmaları düşman için bulunmaz bir fırsat olsa gerek. Bu sessizlik hayra alamet değil. Kim bilir belki de bu fırsatı kolluyorlardır. Askerlerimizin bu dileğini uygun bulmadım. Sen münasip bir dille onlara bu kararımı anlatıver.

– Emredersiniz kumandanım!

Tabur imamı, kumandanın huzurundan ayrılıp askerlerin olduğu bölgeye doğru yöneldi. Karanlıkta birden karşısına nur yüzlü bir ihtiyar beliriverdi. Sakin bir hâli vardı.

– Sakın ola, askerlere bir şey söyleme! Sabah ola hayrola. Allah'ın dediği olur, dedi.

Tabur imamı şaşırılmıştı. Arkasına dönerek kumandanının olduğu karargâha baktı.

– Ama dedi, kumandanımın emri...

Tekrar ardına döndüğünde etrafında kimsenin olmadığını gördü. Hayranlık ve hayretler içindeydi.

Askerlerin yanına varınca bir şey söylemedi. Kumanandanının kararını arkadaşlarına söylemek için birçok defa niyetlendiyse de bunu başaramadı. Sanki içinden bir ses, “O nur yüzlü ihtiyarın sesine kulak ver, sabahı bekle.” diyordu.

İmam, o gece teheccüt namazına kalkıp uzun uzun dua etti. Sabah namazına kadar uyumadı. Daha sabah namazı olmadan yüzlerce asker ayaktaıdı. Bütün askerler, bayram heyecanı içindeydiler. Her ne kadar buruk bir bayram da olsa, bayramı kutlamak niyetindeydiler.

Havada tatlı bir serinlik vardı. Bir gün önceki gibi gökyüzünde bulutlar belirdi. Öbek öbek bulutlar hareket hâlindeydi. Biraz sonra bulutlar, ağır ağır bir araya gelerek yere çöktü. Herkes hayretler içindeydi.

– Bu manzara Allah’ın bizimle olduğunun bir işaretidir, dedi birisi.

Askerlerin gözleri yaşla dolmuştu.

– Allahü Ekber, Allahü Ekber, diye yere kapaklandılar.

Bulutlar, bütün askerleri görünmez eylemişti. Birden, geceleyn tabur imamının karşısına çıkıp “Sabah ola hayrola. Allah’ın dediğı olur.” diyen nur yüzlü ihtiyar, askerlerin önünde beliriverdi. Askerler, onun arkasında saf saf namaza durdular. Nur yüzlü ihtiyar, “Allahü Ekber!” diyerek namaza durduğunda, bu ses dalga dalga etrafa yayıldı.

Nur yüzlü ihtiyar önce Fetih sûresinin ilk dokuz âyetini okudu, sonra iki rekât bayram namazı eda edildi. Namaz bitiminde askerler hâlâ hayranlık ve hayret içindeydiler. Birbirleriyle bayramlaşmaya başlamadan, hep bir ağızdan Seddülbahir sırtlarını inletmeye başladılar.

– Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah!

Bu ses dalga dalga etrafa yayılıyor, düşman mevzilerine kadar ulaşıyordu. Askerler bu sözleri devamlı tekrarlıyordu. Âdeta kendilerinden geçmişlerdi. Seslerinin tonu gitgide yükseliyordu. Yer gök sanki onların bu heyecanına şahitti. “Lâ ilâhe illallah” seslerine sanki etraftaki her bir şey; taşlar, bitkiler, fundalıklardaki yapraklar eşlik ediyordu.

Biraz sonra sesler kesildi. Herkesi uhrevî bir sessizlik aldı. Herkes sessizlik olmuş, etrafın sesine dalmış gibiydi. Sisler yavaş yavaş dağılmaya başlamıştı. Derin sessizliği, uzaklardan gelen uğultular bozdu. Bütün askerlerimiz, düşman mevzilerinden gelen uğultuya dikkat kesildiler. Sesler, gitgide daha bir gür ve anlaşılır olmaya başladı. Askerlerimiz bir kez daha hayretler içindeydiler.

– Allahü Ekber, Allahü Ekber!

Askerlerimiz olanlara bir anlam verememişlerdi.

Daha sonraki günlerde öğrendiler ki İngiliz sömürgesinin Müslüman askerleri, Osmanlı’ya karşı savaş-tıklarını anlayınca isyan etmişler. Sonra da derhâl geriye alınıp, cepheden uzaklaştırılmışlar.

VATANA ADANAN ÜÇ EVLÂT

Bütün birlik toplanmış, merakla okunan isimleri dinliyordu. İsmi okunan heyecanla “Burda!” diye bağıyor, mektubu elden ele dolaşarak kendisine ulaşıyordu. Kimi isimler okunduğu zaman da aradan hüzünlü ve titrek bir ses “Şehit!” diyor, ortalık hüzne bürünüyor-du.

Oğuz Emmi, ismi okununca heyecanla ayağa fırladı. Kalabalıkta bir dalgalanma olmuş, mektubu elden ele dolaşarak Oğuz Emmi’ye ulaşmıştı. Mektubun üzerine bakınca Emmi’nin yüzündeki heyecan yerini meraka bıraktı. Mektup, köy muhtarından geliyordu. Aceleyle zarftan mektubu çıkardı, okumaya durdu.

Mektubu okudukça yüzünün rengi soldu. Dudağını ısırды. Başını eğdi. Hıçkırıklara boğuldu. Diğer askerler hâlâ heyecan içinde okunan isimleri takip ettiğinden, Oğuz Emmi’nin hıçkırıklarına kulak asan olmadı. Adam-cağız yıkılmıştı.

Mektup dağıtımı bitmiş, kimi sevinçle, kimi hasret gözyaşlarıyla mektubunu okurken kimi de mektubu gelmediği için hüznün yaşıyordu. Oğuz Emmi’nin hıçkırıkları

ise hâlâ dinmemiştii. Mektupta, Sarıkamış Cephesi'ne gönderdiği iki yiğidinin şehit haberi verililiyordu.

Oğuz Emmi, cepheye gelmeden önce iki oğlunu Sarıkamış Cephesi'ne göndermişti. Kısa süre sonra Çanak-kale Cephesi açılınca, küçük oğlu Mustafa da Çanakka-le'ye gitmek için gönüllü yazılmıştı. Kendisi de geri dur-mayıp gönüllüler arasına katılmış, "Nasıl olsa cephe-de bana da bir iş düşer." diye düşünmüş ve Gelibolu'ya gel-miştii. Yaşlı olduğu için, kendisini Sargıyeri'ne; Musta-fa'yı da Seddülbahir'deki 26. Alay'a vermişlerdi.

O gece Sargıyeri'nden biraz uzaklaşıp yalnız kal-mak istedi. Fundalıkların arasından geçip bir tümseğe oturdu. Havada keskin bir soğuk vardı. Gökyüzü ka-palı ve etraf alabildiğine karanlıktı. Gündüz çok çetin bir mücadele olmuştu. Mevzilerden ses gelmiyordu. Cephe-deki yiğitler, zorlu mücadelenin yorgunluğunu atmaktaydılar.

İki evlâdının acısının yanında Mustafa'sının hasreti de vardı. Tek yongası Mustafa'sı kalmıştı. Mustafa'yı düşündü Oğuz Emmi. Birden, uzaklardan hüznü bir türkü sesi gecenin sessizliğini yarararak kulaklarını çınlat-tı. Uzaklardan dalga dalga gelen hasret türküsüne iyice kulak kesildi: "Bir yanıım cennette, bir yanıım hasret bugün!"

Oğuz Emmi sarsıldı. Yüreği kabardı, boğazında düğümlendi. Türkü, ağıt gibi içine oturdu. Mustafa'nın yüzü geçti gözünün önünden. Türkü tanıdıktı, ama ses

daha da tanıdıktı. Yüreği inip inip kalktı. Oturduğu yerden doğruldu. Bu yanık ses, uzun süredir hasretini çektiği oğlu Mustafa'nın sesiydi. İçinden bir hasret volkanı kabardı, kabardı...

– Oğlum, Mustafa'm! Hasretinden içim yanar, ama dumanım tütmez, diye acı acı inledi.

Ses, uzaklardan geliyordu. Sesin olduğu yere yöneldi. Ancak bir süre sonra ses kesildi. Bir başka yerden başka bir hasret türküsü yükselmeye başladı biraz sonra. Dağ taş insandı. Birliğini terk edip Mustafa'sını bulması ne mümkündü ki. Olduğu yerde karanlığa bakıp kalakaldı.

Sabah olduğunda, Sargıyeri'nde görevinin başındaydı. Çadırdan çadıra koşup hastalarla ilgilenmeye başlamıştı. Her yaralı askere baktığında, iki yiğidi geliyordu gözlerinin önüne. Her yaralıya kendi evlâdına bakar gibi bakıyordu. O gün Seddülbahir'de şiddetli bir çatışma olmuştu. Çadırların önü yaralılarla doluydu. Çadırlara malzeme taşıyor, çadırdan çadıra koşturuyordu. Çadırlardan birinin önünde sıra bekleyen yaralılarından birine ilişti gözü. Yüzüne bir şarapnel parçası isabet etmiş, tanınmayacak hâle gelmişti. Mehmetçiğin, sadece gözleri sağlam duruyordu. Gözler sanki tanıdık gibi geldi Oğuz Emmi'ye. Bir süre Mehmetçiğin gözlerinden alamadı kendini. Yüreği kıpır kıpırdı. Mehmetçik, birden gözlerini kaçırdı.

– Bakışlarımdan rahatsız oldu herhâl, diye düşündü Oğuz Emmi.

Oradan ayrıldı ve malzeme deposundan malzemeleri alıp çadırlara dağıtmaya koyuldu. Aklı hep o yaralı askerdeydi. Askerin gözlerindeki o tanıdık ifade hiç aklından çıkmıyordu. Birden duvara çarpmış gibi durdu. Ellerini döşüne vurdu:

– Tanıdım! Tanıdım! O Mustafa'mdı. Vay yavrum! Vay!

Daha iki yiğidinin acısı dinmemişken yüreğine yeniden kor bir ateş düşmüştü. Yüreğine düşen ateş, bütün vücudunu sardı. İçinden kaynakayan acılar, gözlerine seğirtti. Elindeki malzemeler yere düştü. O bir çift gözü gördüğü çadıra doğru çılgınca koşmaya başladı. Koşarken düşüp kalkıyor, ellerini yüzünü çalılar yırtıyordu. Nefes nefese çadırın önüne geldi. Yaşlı ve acılı gözlerle etrafa bakındı. Biraz önce gördüğü bir çift gözün sahibi orada yoktu. Telâşla çadırın etrafında dönüp durdu. Mustafa'sını bulamayınca yüreğinin yangını bir kat daha arttı. Etraftaki sıhhiye erlerinden birisini durdurup sordu:

– Mustafa'mı gördün mü, Mustafa'mı gördün mü?

– Emmi hangi Mustafa? Burada onlarca Mustafa var!

– 26. Alay'dan gelen Mustafa. Hani şu yüzü parçalanmış asker. Biraz önce burada çadırın önündeydi.

– Emmi, biraz önce yüzü parçalanmış bir asker, sırada beklerken yüzüstü düştüydü. Kan kaybından şehit oldu. Kurtaramadık. Hemşerimdir diye cebinden çıkan mektubunu ve künyesini ben aldım. Arkadaşlar onu karşiki tepeye gömmeye götürdüler.

Sihhiye erinden künyeyi ve mektubu aldı. Künye gerçekten oğlu Mustafa'nındı. Sarsıldı. Yere çöktü birden.

– Mustafa'm, yiğidim, son yongam! Benim bu dünyada artık neyim kaldı ki, diye hüznü bir ağıtı durdu.

Mustafa'sıyla göz göze geldiği anı hatırladı. Gözlerini kaçırmıştı kendisinden. Demek tanımıştı kendisini.

– Vah yavrum, dedi. Babam üzülsün, diye gözlerini benden kaçırdı demek.

Kendini toparlaması uzun sürmedi. Evlâdının toprağa verildiği tepeye doğru, âdeta ayaklarını sürüyerek yöneldi. Etrafında toplananlar, onun durumuna üzülmüşlerdi.

Birkaç gün sonraydı. Oğuz Emmi, yine çadırdan çadıra koşuşturuyordu. Sargıyeri kumandanı, başına gelenleri duymuştu. Onu yanına çağırdı ve:

– Oğuz Emmi, dedi, artık çok yoruldun. Bu vatan için üç şehit verdin. Sen, üzerine düşeni fazlasıyla yaptın. Seni terhis edip memleketine göndermek isterim.

Oğuz Emmi, birden ciddi bir hâl aldı. Göğsünü kabarttı.

– Kumandanım, siz ne söylüyorsunuz! Siz beni yufka yürekli mi zannediyorsunuz? Ben bu topraklara kök saldım, artık istesem de gidemem. Vatana üç evlât verdim, ama üç yüz bin evlât kazandım. Onlar beni bekliyorlar. Onları bırakıp gidemem. Savaş bitmeden şurdan şuraya gitmem!

TÜRK MİLLETİ HOŞGÖRÜLÜDÜR

Günlerden pazardı. Hava kapalıydı. Hafif bir sis tepelerde dalgalanıyordu. Teğmen Festings, karşılıklı sağlanan geçici ateşkesi fırsat bilerek birliğiyle beraber sessizce cephe gerisindeki sahra kilisesine gidiyordu. Festings, savaşın şiddetini azalttığı her pazar, fırsatını bulunca böyle birliğiyle beraber kiliseye gidip ibadet ederdi.

İngiliz teğmen, tedirgin bakışlarla fundalıklar arasında gezinen sisle birlikte yol alıyordu. Yüzünde endişe vardı. Yolu kaybetmişti. Birliğini endişelendirmemek için, durumu kimseye hissettirmemeye çalıştı bir süre. Ne var ki askerler de yollarını kaybettiklerini anlamışlar, tedirgin bakışlarla etrafı kolaçan ederek ilerliyorlardı.

Bir anda kendilerini Türk siperlerinin ortasında bulmuşlardı. Türk çavuşun tok sesiyle oldukları yere çivilendiler.

– Dur! Kimse kımıldamasın. Eller havaya!

Türk çavuşun söylediklerinin anlamını bilmiyorlardı, ancak esir düştüklerini anlamışlardı. Türk askerleri çoktan etraflarını sarmıştı. Teğmen Festings, hemen ellerini havaya kaldırdı. Bir elinde İncil vardı. Kumandanlarının ellerini kaldırdığını görünce, tereddütsüz diğer askerler de ellerini kaldırdılar. Bir anda esir düşmüşlerdi. Hepsinin gözlerinde tarifi imkânsız bir korku vardı. Zira kumandanları; Türk askerlerinin acımasız, vahşi, esirlere işkence eden, korkunç varlıklar olduklarını anlatmıştı. Hepsi, karşılarında silâhlarını kendilerine doğrultmuş olan Türk askerlerinin gözlerinin içine bakıyordu.

Teğmen Festings, Türk birliğinin başındaki çavuşa elindeki İncil'i göstererek silâhsız olduklarını ve ibadet etmeye gitmekte olduklarını anlatmaya çalıştı. Esirliği kabullenmiş, canını kurtarma telâşına düşmüştü. Zira İngiliz askerlerinin, Türk esirleri olmadık işkenceler yaparak öldürdüklerine bizzat şahit olmuştu. Türklerin kendilerini işkence ederek öldürmelerinden endişe ediyordu.

Türk birliğinin çavuşu, gözlerini Teğmen Festings'in gözlerinden hiç ayırmıyordu. Onun bakışlarındaki niyeti anlamıştı. Esir İngiliz birliğini, önüne katarak takım kumandanına götürdü. Sonra da teğmenine olanları anlattı. Türk teğmen, önünde bekleyen İngiliz birliğine göz gezdirdi. Başta İngiliz teğmen hepsi oldukça korkmuştu. Türk teğmen eğitimi, İngilizlerin dilini anlıyordu. İngiliz teğmenin gözlerinin içine baktı:

– Savaşmak, sadece öldürmek demek değildir. Yeri geldiğinde esareti, ölümü göze almak demektir. Bakış-larınızdaki bu dehşetli korkunun sebebi nedir Teğmen?

İngiliz teğmen yutkunarak cevap verdi:

– Sizler hakkında çok şey duyduk da ondan?

– Ne gibi şeyler?

– Sizlerin esirleri kesip yediğinizi duyduk. Acımasız ve vahşi olduğunuzu duyduk.

– Türk milleti yamyam değildir. Tarihinin hiçbir döneminde de mazluma el kaldırmamıştır. Şimdi söyle-yin... Neden buradasınız?

– Sahra kilisesine ibadet etmeye gidiyorduk. Yolu-muzu kaybettik. Baskın gibi bir niyetimiz yoktu. Gö-rüyorsunuz silâhsızız. Elimizde sadece İncil var.

Türk teğmen, anlatılanların doğruluğundan emin olmak istedi. İngiliz teğmenin gözlerinin içine bakarak konuştu:

– Sözlerinizin doğru olduğuna, ellerinizdeki kutsal kitap üzerine yemin eder misiniz?

İngiliz teğmenin gözlerinin içi parladı. Bu sözde kurtuluş ümidi saklıydı. Ölümden kurtulmak için dil dökerken, esirlikten dahi kurtulma ümidi belirmişti. Esareten kurtulmak da geleceği açısından çok önem-liydi. Esir olmak, bir İngiliz kumandan için bir nevi ölmek demektir. Zira savaşta esir düşen bir kumandan, esareten kurtulunca askerî mahkemeye verilir, hataları

varsa derhâl ordudan atılırdı. Oysa Teğmen Festing'in ileriye dönük büyük hayalleri vardı. Şimdi, karşısında duran temiz yüzlü genç Türk teğmen, onun hayallerine izin vermek için bir ışık sunuyordu. Elini havaya kaldırarak heyecanla bağırdı:

– Evet, ederiz.

Birliğine dönerek eliyle işaret etti. İngiliz birliğinin tamamı ellerindeki kitaplarını havaya kaldırarak:

– Evet, yemin ederiz, dediler.

Türk teğmen, çavuşa işaret etti.

– Biz inançlı insanlara saygı gösteririz. Bırakın ibadetlerini yapmaya gitsinler.

İngiliz teğmen, çavuşun, serbestsiniz işaretini tam anlayamamıştı. Atılıverdi:

– Yani serbest miyiz?

– Biz hoşgörülü bir milletiz. İnançlara saygılı bir milletiz. Bizim topraklarımızda Hristiyanlar ve Museviler, yüzyıllardır serbestçe ibadetlerini yapmaktadır. Siz Türkleri yanlış tanımışsınız Teğmen.

Teğmen Festing duyduklarına inanamamıştı. İngiliz birliğinin arasında bir sevinç çığlığı koptu.

Bir anda esaretten kurtulan İngiliz teğmenin yüzünde tuhaf bir şaşkınlık vardı. Birliğiyle beraber, sisli tepelerin ardına süzüldü. Hâlâ olanlara inanamıyor olmalıydı ki tedirgin bakışlarla arkasına bakmaktan geri

durmuyordu. Türk siperlerinden epey uzaklaşmışlardı. Sis biraz olsun dağılmıştı. Öğle vaktiydi. Geride kalan Türk siperinden dalga dalga ezan sesi yayılmaya başladı. Festings bir an durdu. Daha önce de duyduğu bu sesle içinde hoş bir ürperti meydana gelmişti. Yürümeye devam etti.

Türk siperlerinden ayrıldıktan sonra askerlerinin gözlerine hiç bakmamıştı. Onlara Türkler hakkında yanlış bilgi verdiği için kendinden utanıyordu. Askerlerin ağzını bıçak açmıyor, sessizce kumandanlarının arkasında ilerliyorlardı. Hepsi, hâlâ yaşadıklarına inanmıyor gibiydi.

Teğmen Festings, başı yerde isteksizce ilerliyordu. Kendileri Türklere hiç acımazken Türkler neden bu kadar insanî davranıyorlardı ki? Bu davranış, Türklerin dinlerinin emrettiği bir davranış olsa gerektir, diye düşünüyordu. Türk siperlerinden yükselen tatlı ezan sesi hâlâ kulaklarında çınılıyordu. Bir daha askerlerine Türkler hakkında kötü bir söz söylemeyi düşünmüyordu. İçinde, gideceği yere ve savaşa karşı bir isteksizlik belirmişti.

– Tanrım, yarın ben bu insanlarla nasıl savaşıacağım, diye mırıldandı.

TERTİP TOPRAK

- Tertip!
- Efendim Toprak!
- El bombası geliyor, dikkat!
- Yakaladım ve geri attım Toprağım.
- İyi.
- Toprak! Mevzide sadece ikimizin kaldığı anlaşılırsa, karşı mevzideki düşman, hep birlikte saldırıya geçebilir. Mevziin değişik yerlerine geçip, ateş edip, tekrar buraya gelsek olur mu?
- İyi düşündün Tertip. Hadi bismillah!
- ...
- El bombası da atabildin mi?
- Atmam mı?
- Ateş yoğunlaştı, sakın ola mevziden başını kaldırmayasın.
- Hiç başımı çıkarır mıyım Toprağım.
- Tertip!
- Efendim Toprak!

– Yanında yatan Adıyamanlı Abuzer’in gözleri açık kalmış, eğil de kapatıver. Alnından vurulmuş yiğidim.

– İki de çocuğu vardı garibimin.

– Sahi, senin çoluk çocuk var mı Tertip!

– ...

– Niye iç geçirip sustun öyle Tertip.

– Vardı.

– Nasıl yani?

– Bilirsin, bizim oralarda ilkbaharda sular pek coşkun akar. Irmağın üzerindeki tahta köprüden azgın suya düştü bizim hanım. Kucağında da oğlum vardı. Yetişemedim. Suyun hızına yetişemedim...

– Hakkını helâl et. Bilmeden gözyaşı döktürdüm sana.

– Helâl olsun Toprak. Bilirim, O’ndan geldik tekrar O’na döneceğiz, ama aklıma gelince içim kabarıyor işte. Ya sen?

– Ben evlenemedim. Anam çok üstüme oldu, ancak evlenmedim.

– Niye ki?

– Bir sevdiğim vardı, onu da diyemedim.

– Neden?

– Anamın aklında başka bir kız vardı ondan? Üstelik sevdiğim kızın da haberi yok. Uzaktan uzağa benimkisi. Aha ilk sana dedim.

– İnşallah cepheden dönünce muradına erersin Toprak.

– İnşallah Tertip. Düğünüme de gelirsın artık.

– Ooo, gelmem mi hiç.

– Tertip!

– Efendim Toprak!

– Şu etrafta uçuşan kuşlar dikkatini çekiyor mu?

– Çekmez olur mu? Daha önce hiç böyle yeşil kuş görmemiştım. Tuhaf!

– O yeşil kuşlar etraftayken, bana bir güven, bir cesaret geliyor biliyor musun?

– Aynısı bende de oluyor. Sahi bu kuşların adı, cinsi ne ola ki?

– ?!...

– Düşman ateşi biraz hafifledi. Şimdi sıra bizde. Haydi bismillah.

– Tertip bu bomba sana geliyor, yakala!

– Yakaladım ve attım Toprak!

– Yine azıttılar. Adamların mermisi bol tabi.

– Ateşi hızlandıralım!

– Tertip!

– Efendim Toprak!

– Bu ne iştir yahu, basıyorum basıyorum patlamıyor tüfek! Bak hele tüfeğim bozuldu herhâl.

– Öyleyse yanında şehit yatan Abuzer’in silâhını al.
– Allah Allah, silâhına sarılmış bırakmıyor garibim.
– Ne bozulmuşu akıllım! Görmüyor musun, senin işaret parmağın gitmiş. Ben mevziyi bir dolaşıp geliyorum. Sen sarıver parmağını.

– Geldin mi Tertibim!

– Geldim ya, parmağın nasıl oldu?

– Şu mevziin içine baksana. Onlarca yiğit can vermiş. Biz parmak vermişiz çok mu? Bak tetiği çekecek daha birçok parmağım var.

– Düşmanın ateşi kesildi. Biraz oturup dinlenelim hele.

– Hava kararmaya durdu. Daha ateş etmezler herhâl.

– Toprağım, hele bir ezan oku da namazımızı kılalım.

– Abdestim yoktur. Suyumuz da neredeyse iki damla kalmış.

– Teyemmüm edelim toprakta öyleyse.

– Öyle ya.

– Rabbim her işin kolayını göstermiş.

– Allahü Ekber, Allahü Ekber!

* *

– Toprağım senin sesin ne de güzelmış böyle!

– Namaz insana ne de huzur veriyor?

– Öyle ya Toprağım. İnsan Rabbiyle baş başa olunca

korkuyu, kederi unutup. Çünkü O, her şeyin sahibi, korkunun da kederin de hâkimi. Hatta düşmanın dahi sahibi. Kim Allah'ın rızasına nail olursa savaşı bil ki o kazanacak. Rabbimiz elbette bizimledir.

– Ne güzel konuştun Tertip. Allah razı olsun. Gön-
lüm ferahladı.

– Senin sesin güzelmiş Toprağım hele bir türkü
söyle de dinleyelim.

– Adıyamanlı Abuzer'in sesini, tutmaz ama söyle-
yeyim.

Kışlalar doldu bugün
Doldu boşaldı bugün
Gel gardaş görüşelim
Ayrılık oldu bugün.

.....

– Ağzına sağlık. Ne de hüznü söyledin öyle.

– Bu şehitlerin başında başka nasıl söylenir ki Ter-
tibim.

– Haklısın ya.

– Aha, yine düşman mevziinden taşa sarılmış bir
kâğıt geldi.

– Sen daha iyi okursun Toprağım. Oku hele ne di-
yorlar?

– Abuzer'i soruyorlar. “Daha önce konser veren de
söylesin.” diyorlar.

– Abuzer’in sesine müptela olmuşlar demek. Cevabını gönder madem.

– Cevabı yazıp kâğıdı taşa sardım. Sen at bari daha isabetli atarsın.

– Ne yazdın ki Toprağım.

– Onu bugün şehit ettiniz, dedim.

– Şehit olmak ne yüce bir makam, lakin ölüm ne garip şey değil mi toprak. Geçen gün sahildeki mevzi-deyken ölümü düşmanın gözbebeğinde gördüm ben.

– Nasıl gördün?

– Hani şu düşman gemisinin mayına çarptığı gün. Patlamanın tesiriyle gemi batmaya başlayınca gemidekiler denize döküldü. Biraz sonra sahile doğru yaralı bir İngiliz subayının yüzdüğünü gördüm. Silâhımın ucunda süngü takılıydı. Hemen mevziden çıkarak kıyıya yöneldim. İşini bitirecektim. Yalnız, İngiliz subayının pantolonundan kanlar süzülüğünü görünce durdum. Bitkin bir hâldeydi. Beni görünce gözleri fal taşı gibi açıldı. İşte o an onun gözbebeklerinde ölümü gördüm. Korkuyla titremeye başladı. Yaralıydı ve savunmasızdı. Bana karşı yapabileceği hiçbir şey yoktu.

Bir an gözlerini yumdu öylece kalakaldı. Ölümü peşinen kabullenmiş, benim süngüyü göğsüne saplamamı bekliyordu. Yanına yaklaştım. Tüfeğimi omzuma astım. Önüne diz çöktüm. Mintanımdan bir parça koparıp kanını durdurmak için bacağına sardım. Alttan

yukarı gözlerine baktım. Gözlerini yavaşça açtı. Tedirginlik ve şaşkınlık vardı gözlerinde bu kez. Ölüm düşüncesi kaybolmuştu.

Üşümüş, titriyordu. Kaputumu çıkararak üzerine verdim. Bu arada etrafımızdan mermiler geçiyordu. Bana güvenmişti. Koluma girdi ve onu siperimize getirdim. Ondan sonrasını sen de biliyorsun.

– Aynı şeyi onlar yapmaz ama Tertip.

– Yapmazlar. Bizim dinimiz merhamet dini. Biz yaparız. Biz yaralıya, mazluma el kaldırmayız. Onlardan farkımız bu zaten. Vakit geç oldu. Ben, yatsı namazını kılıp biraz kestireceğim. Sen nöbete kal. İki saat sonra beni uyandırırısın.

– Peki Tertip.

* *

– Toprak, Toprak! Kalk sabah namazına.

– Bismillah!

– Bugün içimde tuhaf bir his var.

– Nasıl Tertip?

– Bilmem, sanki düşman bir şeyler planlıyor gibi.

– Düşmanın her zaman planı vardır zaten.

– Bu sefer, bilemiyorum...

– İşte silâh sesleri gelmeye başladı.

– Bak o yeşil kuşlar, yine tepemizde dönüp duruyor.

– Tertip! Hiç dikkatini çekiyor mu? Onca mermi sıkılıyor, ama bu kuşlara hiç isabet etmiyor.

– Sahi be! Biz başımızı mevziden bir an çıkarsak yüzlerce mermi yağıyor karşıdan. Ancak bu kuşlara bir şey olmuyor.

– Dikkat et el bombası.

– Bir de senin arkana düştü sen de dikkat et.

– Aman Allah'ım! El bombaları yağmur gibi yağıyor.

– Bumm! Bumm!

– ...

– ...

– Tertip!

– Efendim Toprak!

– Benim gördüklerimi sen de görüyor musun?

– Şu muhteşem bahçelerden mi söz ediyorsun?

– Evet. Daha önce hiç görmemiştim. Altlarından ırmaklar akıyor bak.

– Bu bahçeler ne de güzel bahçelermiş!

– Bak, o yeşil kuşlar da orada.

UMUT

Postacı, köyün ilerisinde bisikletiyle belirince, Sakine Kadın kendisini telâşla yola vurdu. Yüreği körpe bir kuşun yüreği gibi inip inip kalkıyordu. Her doğan günü umut diye kuşanıyordu Sakine Kadın. Hayallerinde her gün ak yeleli atlar eyerliyordu. Sonra, umutlarına her gün sırmalı kaftanlar giydiriyordu.

Postacı, evin önünden yine her zamanki gibi hızla geçmekteydi ki Sakine Kadın seslendi:

– Hey umutların en has taşıyıcısı, en yolu gözleneni, hey! Hasretle yaşaran her gözün umut ışığı! Her yol gözleyenin selâma durduğu hey! Söyleyecek sözlerim, bilmediğin gizlerim var. Bir kez olsun dur da şu yanık yüreğimin üzerine serin sular serp hele.

Bu ne bilgece söyleyişti böyle. Postacı, bu bilge söyleyişli kadının seslenişi karşısında bu kez durakladı. Her zaman “Yok anneciğim yok, mektubun yok.” diye önemsemeden yanından geçtiği kadını, bu kez içinden gelen sese kulak vererek dinlemeye karar verdi. “Birisi size söz söylüyorsa onu dinleyin, birisi size çıkarsız, rıyasız söz söylüyorsa onu iki kere dinleyin.” diyordu içindeki ses.

Postacı, Sakine Kadın'a yöneldi. Sakine Kadın'ın gözleri parladı. Heyecanla postacıya yaklaştı. Postacı, Sakine Kadın'ın gözlerindeki umudu gördü.

– Anacığım, dedi, böyle her gelişimde yolumu keser durursun, de hele kimden haber beklersin böyle?

Sakine Kadın, postacının yanında duraklamasından dolayı umutlanmıştı. Postacının konuşmasından, mektubunun yine gelmediğini anladı. Birden gözleri göllen-di. Koynundan çıkardığı buruşuk, ama temiz mendiliyle gözlerini sildi. Dış kapının kenarındaki taşın üzerine oturuverdi. Gözlerini karşı dağların ufuklarına dikerek konuştu:

– Oğulcuğum, dedi. Çanakkale cephesinde bir yiğitim var. Dünyadaki tutunacak tek dalım. Hayattaki tek umudum. Tek yongam. “Düşmanın hançeri vatanın bağrına dayanmış ana, hakkını helâl et!” diyerek cepheye gitti. O gün bugün bir tek satır yazıvermedi anacığına. Fırsatı olsa yazmaz mı? Besbelli savaş çetin geçiyor, gâvur fırsat vermiyor.

Postacı, Sakine Kadın'ın çok içli ve dertli olduğunu anlamıştı. Kendisi cepheye gidememişti. “Boyun kısa, cücesin.” diye askere almamışlardı onu. Hep cepheye gidememiş olmanın ezikliği içindeydi. Bundan dolayı, en evvel cepheden gelen mektupları yerlerine ulaştırıyordu. Bu görevi, vatana minnet borcu biliyordu. İçi, Sakine Kadın'a bir anda ısınıvermişti. Onun anlattıklarına daha bir dikkat kesildi.

Sakine Kadın'ın güneş örseleği yüzünü, kederli bir bulut bürümüşü. Postacının kendisini dinlediğini görünce devam etti:

– Yavrum bir daha döner mi dönmez mi bilmem. Babası Balkan Harbi'nde şehit oldu. Abisi Yemen cephesinde şehit düştü. Haberi daha birkaç ay evvel geldi. Şimdi tek yongam Kemal'im. Hele bir dönsün, neyim varsa satıp çifte kurbanlar keseceğim yoluna. Sevdiği varmış köyde. “Gidip oturayım kapılarına. Allah'ın emriyle Peygamber Efendimizin (sallallahu aleyhi vesellem) kavliyle gidip isteyeyim yavrum.” dedim. “Olmaz ana!” dedi. “Vatan tehlikedeyken evlenmek de ne ola. Hele şu düşmanın icabına bakalım gayrısı Allah kerim.” dedi.

Sonra, “Sen sabret ana. Hele sen sabret, dua et; göz açıp kapayıncaya kadar gelirim belki. Ondan sonra da evlenir sana da gül gibi bakarım. Torunlarınla beraber oynarsın, güzel günlerin olur. Dua et de muzaffer olalım.” dedi.

Gidiş o gidiş oldu oğul. Sevdiği de her kimse söylemeden gitti. Babası öldüğünde on üç yaşındaydı. Abisi on dört. Nice yokluklarla büyüttüm evlâtlarımı. O da büyüdüler denirse. Daha o benim gözümde körpe bir çocuk.

Sakine Kadın'ın gözleri sağnak sağnaktı. Güneş yanığı yüzünden can çekilmişti sanki. Çektiği çileler, yaşının çok üzerinde gösteriyordu onu. Al yanakları erimiş, erik kurusuna dönmüştü.

Postacı duygulanmıştı. O, birçok şehit hikâyesi dinlemişti belki, ama bu kez karşısında çaresiz, kimsesiz bir kadın vardı.

– Anne, dedi, adın nedir?

– Sakine.

– Bilirsin, gelen mektupları muhtara bırakır gide-
rim. Ama sen hiç meraklanma. Evin zaten köyün giri-
şinde. Mektubun gelir gelmez sana bizzat vereceğim.
Sana söz veriyorum, mektubun olunca kasabada hiç
bekletmeden alıp getiririm. Haydi, kal sağlıcakla.

Uzun uzun baktı postacının ardından. Sanki oğlu-
nun yanına gidiyormuş gibi yolcu etti onu.

* *

Günler sonraydı...

Yine boz oavadan kısa boylu bir adam, aksak ve hızlı
adımlarla köye geliyordu. Sakine Kadın heyecanla ken-
dini yola attı. Postacı yine yanında durdu. Gözlerinin
içine bakıyordu postacının. “Geldi mi?” der gibi başını
salladı umutla. Postacı gülüyordu.

– Hadi gözün aydın Sakine Ana! Bu kez oğlundan
haber var.

Sakine Kadı’nın dizlerinin bağı çözüldü. Yere çöke-
cekmiş gibi oldu. Göğsüne doğru inen yaşmağının al-
tından kalbinin atışları belli oluyordu. Yine kapının ke-
narındaki taşa oturuverdi. Postacıya:

– Evlâdım, dedi. Benim okumuşluğum yoktur. Ba-
banın hayrına, hele okuyuver. Yavrucağım, ne demekte
acep?

Postacı da meraklı bir tavırla açtı telgrafi. Okuma-
ya başlayacaktı ki birden durakladı. Hafif sendeledi.
Duygulanmıştı. Gözleri dolu dolu oldu. Sakine Kadın,

postacının gözlerinin içine her an feryadı koparacakmış gibi bakıyordu.

– Evlâdım, neden sustun hele okuyuversene!

Postacının sesi değişmişti. Okumaya başladı: “Anacığım, uzunca süredir benden haber alamadığınızı bilmekteyim. Ancak şimdi fırsat bulabildim. Meraklanmayasın diye de telgraf gönderiyorum. Bundan sonra seni mektupsuz bırakmayacağım ana. Ben iyiym meraklanmayasın. Selâm eder, hasretle ellerinden öperim.”

Sakine Kadın ağlıyordu. Aylardır göremediği ciğerparesine kavuşmuş gibi sevinçten ağlıyordu. Postacı telgrafı büküp cebine koydu. Sakine Kadın garip garip postacının yüzüne baktı.

– Mektubu neden aldın evlâdım?

– Telgraf için imza atman gerekli, senin yerine muhtara imzalatırım.

* *

O günden sonra iki haftada bir mektubu geldi Sakine Kadın’ın. Güneş yanığı solgun yanaklarına, mutluluktan kan yürümeye başladı. Artık gelen mektupları ayakta dinler olmuştu. Postacı ilk onun evine uğruyor, hâlini hatırını soruyor, sonra da mektubunu okuyor, uzun uzun sohbet ediyordu onunla. Sakine Kadın da eskisi gibi postacıyı kapıda bekletmiyor, onu avlusundaki sedire alıp ayran ikram ediyor, dinlenmesini sağlıyordu. Ayrıca, gelen mektuplara da hemen postacının eliyle cevap yazmayı ihmal etmiyordu.

Bu arada, postacının köye her gelmesinden sonra camiden acıklı bir sala yükseliyordu. Köy muhtarı postacının getirdiği telgrafları okuyor, acı haberi caminin kapısına asarak köylüleri bilgilendiriyordu. Her hafta birkaç yiğidin şehit haberi yürekleri yangın yerine çeviriyordu. Bu yüzden postacının köye girmesiyle beraber, analar yüreklerinin üzerine ellerini bastırarak, muhtardan gelecek haberi beklemeye duruyorlardı. Postacı bir bela kuşu gibiydi sanki. Kimi kadınlar, daha köyün girişinde onu görünce ağlamaya başlıyorlardı.

Postacıyı umutla bekleyen bir kişi vardı köyde, o da Sakine Kadın. Yine bir gün, postacı köye girmeden Sakine Kadın'ın kapısında eğleşti. Mektubu açtı okudu. Sakine Kadın'ın her zamanki gibi gözleri göllendi. Yüzünü güneşe döndü. Postacının geldiği dağı gösterdi.

– Oğul, bunca yılın insanıyım, aha şu dağın ardına geçmiş değilim. Bu cephede sade erkekler mi olur acep? Kalkıp gitsem beni de alırlar mı askere? Bunca yiğitler kırılıp durmakta. Benim de bir faydam olmaz mı ki? Rüstem'in oğlu Bilal, Hüsmen'in oğlu Recai, daha bilmem nice yiğitler Kemal'imle gitmişlerdi. Hepsinin salası verildi camide. Kemal'imi babasının, kardeşinin hatırına Allah bana bağışlıyor herhâl. Ara sıra başına bir şey mi geldi diye içimi bir kurt kemirir emme, mektubu gelir biraz ferahlarım. Mektubu gelir emme, yine de yüreciğimin bir köşesinde kor bir alev yanıp durur. Kimdir bilmem emme, yavuklusunu da sorup etmez sonra.

* *

Bir gün postacı tebessüm ederek yolda bekleyen Sakine Kadın'a yaklaştı yine. Mektubu açıp okumaya durdu:

– Müjde ana, dedi, oğlun cephe de kahramanlıklar yapmış. Bundan dolayı da ödüllendirmişler onu. Kumandan yapıp maaşa bağlamışlar. Aha sana da bir miktar para göndermiş.

Gözleri paraya bakmadı bile Sakine Kadın'ın.

– İyi de oğlum, dedi, savaş bitmiş diyorlar. Bunca nın evlâdı geldi, benim evlâdım hiç gelmeyecek mi? Hiç geleceğinden söz etmez mi oğlum?

– Daha mektup bitmedi ana. Mektubun sonunda, “Yakında geleceğim.” diyor.

Sakine Kadın'ın gözlerinde yine bir umut ışığı belirdi. O günden sonra her sabah oğlunun geleceği umuyla uyandı. Bir gece, yine oğlunun resmini öpüp koklayarak vardı uykuya Sakine Kadın. Sabah ezanı okunmadan uyandı. Namazını kıldı. Avluya çıkıp karşı dağları seyre koyuldu. Güneş, ışıklarını henüz salmıştı yüzüne. Boz ovada ardında bir toz bulutuyla gelen arabayı görünce hemen avludan yola fırladı. Elini güneşe doğru gölgelik etti. Güneş örseleği yüzünü biraz daha kastı. Göğsü inip inip kalkıyordu. “Ah keşkem Kemal'im olsa bu!” diye çocuklar gibi yerinde duramıyordu. Araba iyice yaklaştı. Araba yanında durdu. Sakine Kadın gözlerini yumdu. Arabadan inen ses:

– Ana, dedi.

Gözlerini açtı. İçinden bir şeyler söküldü sanki. Omzundaki rütbeleri parlıyordu. Göğsü kabarıktı. Zafer kazanmış kumandan edasındaydı. İşte şimdi karşısında duruyordu Kemal'i.

– Anan sana kurban olsun, yavrum, diye inledi kollarını açarak.

Boynuna sarıldı Kemal'inin. Doya doya öptü.

– Anan sana kurbandır oğul. Daha senden ayrılmam. Beni de yanına al. Sensiz dünya haram görünür bana. Gayrı hasretine dayanamıyorum, diye ağladı durdu.

Sabah ezanıyla uyandı Sakine Kadın. Gözyaşları yastığını ıslatmıştı. Bu rüyadan bin yıl ayılmayı istemez bir hâli vardı. Ne kadar da gerçek gibiydi rüyası.

Kalktı, abdestini aldı, namaza durdu. Kalbi hâlâ rüyanın etkisiyle yerinden fırlayacakmış gibiydi. Gözlelerinden hâlâ yaş geliyordu. Namazının son secdesine vardı, bir daha da doğrulamadı. Aylardır güneşin aydınlattığı gökyüzü, bulutların karalığına büründü. Boz ovadaki kuru otlar, savrulmaya başladı. Ovanın ardındaki dağ, başına bulutları takınca daha da heybetlendi. Köyün köpekleri acı acı uludu. Ovada yayılan atlar kiş-nedi. Gökte şimşek gürledi. Çatlamış toprak, bağrını bulutlara ve taze ölüye, hasretle gerdi.

Sakine Kadın'ın öldüğü, birkaç gün sonra postacının eve gelmesiyle anlaşıldı. Köy muhtarı cenazeyi bekletmek istemişti. Postacıya yöneldi:

– Onun mektuplarını sen yazıyordun. Asker oğlundan gayri kimsesi yoktur garibin. Ulaşmak imkânı varsa haber iletiver oğluna.

Gözleri dolu dolu oldu postacının. Boğuk bir sesle:

– Sakine Kadın’ın oğlu Kemal aylar önce şehit oldu, diyebildi.

Köy halkı şaşırmıştı. Muhtar, hayretini gizleyemedi:

– Nasıl dedin?

Postacı, söze başlamadan önce derin bir iç geçirdi:

– Daha savaş bitmeden önce telgrafla Kemal’in şehadet haberi geldi. Sakine Ana, oğlunu öylesine umutla bekliyordu ki bu haberi ona veremedim. Onu kendime manevî bir anne edindim. Oğlunun ağzından mektuplar yazdım aylarca. Bu yüzden hep umutla yaşadı. Bu umut olmasaydı hayata küserdi belki de. Ben cepheye gide-medim, hiç olmazsa cepheye giden birisinin ailesine böylece yardımcı olayım diye düşündüm. Bilmem doğru mu yaptım?

Köylüler oldukça duygulanmıştı. Bazısı gözyaşı döküyordu. Muhtar, postacının sırtını sıvazladı:

– Sen doğrusunu yapmışsın evlâdım, Allah senden razı olsun, dedi.

Muhtarın daha merak ettikleri vardı:

– İyi de Sakine Kadın, “Oğlum subay olmuş, bana para gönderiyor.” derdi. O zaman o paraları kim gönderiyordu?’

– Orasını sorma, dedi, postacı.

Sakine Kadın’ı köy mezarlığına götürdüler. Toprak, hasretle onu bekler gibiydi. Kemal’i de annesini.

HER YAN DÜŞMAN

“Sevgili Refika’m,

Bugünlerde çetin mücadelelere gireceğiz. Her savaşa giren ölmez, ama eğer şehit olursam sakın üzülme. Bizleri yaratan Allah, nasıl dünyada bir araya getirdiyse elbette ebedi âlemde de bir araya getirecektir. Buna bütün kalbimle inanıyorum. Vatan için şehit olursam, sana ne mutlu. Sana bir vasiyetim var. Eğer şehit olursam kesinlikle ağlama. Ardımdan Kur’ân okut.”

“Sevgili Refika’m,

Biliyorsun ki sizi çok seviyorum. Gözbebeğim, biricik evlâdım Halil’imi önce Allah’a sonra sana emanet ediyorum. Sizlere hayatta ne lazımsa yapmak isterdim, ancak kader böyle imiş. İhtiyar anamı ve babamı, kendi anan baban gibi bildiğini biliyorum. Onları üzme, hayır dualarını al.”

“Sevgili Refika’m,

Geçen gece çarpışma sırasında gökten inen iki beyaz kuş gördüm. Biri gözümün önünde uçuşup durdu, biri de geldi omzuma kondu. Düşmanın kurşunları karanlık

geceye yağmur gibi yağıyordu. Bu saldırıda kolumdan yaralandım. Şükür ki şimdi iyiyim. Sargıyeri'nde bizim köyden Seydiler'in Yusuf'la karşılaştım. Ona bu mektubu yazıp bıraktım. 'Ben şehit olursam bunu aileme gönder.' dedim. Bütün yaralı ve şehitlerin listesi onlara gelir.

Bu mektubum eline geçtiği zaman bil ki ben şehadet şerbetini içmiş olacağım. Bilmeyerek sana karşı bir kusur işlemiş olabilirim. Beni affetmeni ve hakkını helâl etmeni istiyorum. Bu mektup elinize geçtiği zaman, yüksek sesle ağlamamanızı rica ederim..."

Mektup eline geçtiğinde, gün boyu sessiz gözyaşı döktü Refika Hanım. Eşinin vasiyetine uydu. Yüksek sesle ağıt yakıp, dizlerini dövmedi. Biricik yavrusuna çaresizce sarıldı, sessizce ağladı hep. Kaynanası, gün boyu acı acı ağıt yaktı yan tarafta. Kayınbaba taziyeleri kabul etti.

Gün sonrasıydı. Refika'nın takati tükenmişti. Oda-sına çekildi. Oğlunu uyuttu. Bir ara gözlerini Akdağ'ın üzerindeki bulutlara doğrulttu. Derin derin düşünmeye durdu.

Ne ola sanki hep şu kötülük üstün gelmeseydi. Ne ola sanki Hakk'ın üstün geldiği bir zamanda yaşasaydı. Cephede İngiliz, Fransız; evde Ermeni korkusu... Bunca zulme dayanmak zordu. Bunca nimetler insan için yaratılmış. Şu yüce gök kubbe, yıldızlar, denizler, hava... İnsan neyi paylaşamaz, ne de doymaz böyle insan?

Günlerce her sabah, yiğidinden bir acı haber geleceği endişesiyle uyandı. Her gece Ermeni çetelerinin köyü basacakları endişesiyle yatağına girdi. Endişesinin biri gerçek olmuştu işte. Çaresizlik kemiğe dayanmış bıçaktı. Eli silâh tutan erkekler cepheye, çaresizler köydeydi. Hele geçen gece, komşu köyde olanlardan sonra geceleri uyumak artık ne mümkündü! Çoluk çocuk, kadın, ihtiyar demeden katliam yapmıştı Ermeni çeteleri. Geriye dönüp yavrusunun masum yüzüne baktı. Yanına vardı. Usulca onu öptü, kokladı.

Yeniden pencereye yöneldi. Akdağ'ın tepesindeki ayın şavkı, yüzünü gölgeliyordu. Acının en ucuna varıp varıp geliyor, yanaklarından düşen gözyaşları ay ışığında parlıyordu. "Yusuf'um, yiğidim!" diye inledi. İnledi, lakin iniltisi dudaklarına ulaşamadı. Dudaklarına kilit vurmuştu. Yusuf'un vasiyetiydi. İçinde çaresizce akan ırmakta acılarını yıkamaya durdu. Baştanbaşa çaresizlik, baştanbaşa acıydı her şey. İçinden bir ağıt döküldü dudaklarına doğru. Dudakları kımıldadı kımıldadı, ses çıkmadı. Yüreği burgulandı. Sarsıldı. Sessiz ağıt, ne de yürek yakıyordu böyle.

Karanlığın sessizliğini delen bir köpek uluması duydu. İrkildi. Doğruldu. Pencereye yöneldi. Üç karaltı vardı ileride. Yüreği hop hop etti. Yaşamla ölüm arasında, her gece bir ömür geçiyordu. "Ermeni çeteleri!" diye mırıldandı. Oğlunun yanına koştu. Üstünü daha bir örttü. Annelik duygusuyla saklamaya çalıştı onu. Tedirgin

adımlarla yeniden pencereye yöneldi. Bu kez gelenleri tanıdı. Köyün yaşlılarıydı. Dönerek nöbet tutuyorlardı, köyün dışında. Ellerini göğsüne bastırdı. Rahatlamıştı.

Ortalık ağarmaya durdu. Hâlâ pencere önündeydi. Gözpınarları kurumuştu. Kocaman bir susku olmuştu. Sabah ezanı Akdağ'a doğru uzayıp savruldu. Köyün erkekleri mırıltılı seslerle camiye gidiyordu. Gün umuda ışımiyordu yine. Namaza durdu hemen. Dudaklarından mırıltılı dualar döküldü. En huzurlu olduğu andı.

Birden yüreği hopladı. Camiden silâh sesleri yükselmişti. Sıçradı. Deli deli bakındı pencereden. Avlunun kapısı tekmeyle açıldı. Dudaklarından bir çığlık havalandı Refika Kadın'ın. İçeriye kirli, sakallı, iri siyah gözlü adamlar daldı. Elllerinde silâhlar vardı. Gözleri dönmüştü. Hemen yavrusuna sarıldı. Komşu köyde olanları hatırladı. Yusuf'unu düşündü, Yusuf'unun kavuşma vadinini düşündü.

“Bizleri yaratan Allah, nasıl dünyada bir araya getirdiyse elbette ebedi âlemde de bizleri bir araya getirecektir. Buna bütün kalbimle inanıyorum.” diye yazmıştı Yusuf'u.

Birden odanın kapısı kırıldı. Odaanın bir köşesinde, oğluna sarılarak büzüldü Refika Kadın. Korkulu gözlerle baktı gelenlere. Kapıdan birkaç namlu birden uzandı. Hayatı bir film şeridi gibi oldu hayalinde. Cephede İngiliz'in namlusu, evde Ermeni namlusu...

Her yan düşmandı.

ÖYLE BİR ACI Kİ

Tren boz ovada gürültüyle ilerliyordu. Çevredeki sararmış otlar, bulanık bir nehir gibi trenin etrafından akıyordu. Tren, karanlık tünellere bir ok gibi dalıyor, sonra bir anda ortalık aydınlanıyordu. Hayat da böyleydi. Her karanlıktan sonra bir aydınlık vardı hep. Öyle de olmuştu. Çanakkale’de karanlık günler geride kalmıştı.

Gururluydu. Çanakkale’de düşmana iyi bir ders vermişlerdi. Kaybettiği eline baktı. “Vatan sağ olsun, memleketim düşman çizmesi altında inlemesin de varsın elim olmasın.” diye mırıldandı. Kompartımanın penceresinden süzgün bakışlarla uzaklara baktı. Tepele-
rin üzerinde pamuksu bulutlar geziniyordu. Ufuk alabil-
diğine açtı. Uzaktaki köyler, üst üste dizilmiş ker-
piç yığınınını andırıyordu.

Daldı. Köyünü hayal etmeye başladı. Karısının hamur açıp ekmek yapışını, çocuklarının dere kenarındaki söğüt ağacının altında cıvıldayarak oynayışını, çayır-
lara saldı-
ğı kuzularının meleyişini, dere kenarındaki kavak

ağaçlarının rüzgârın ahengine kapılıp salınışını, caminin şadırvanındaki ihtiyarların keyifle abdest alışlarını hayal etti.

Nihayet Kars’a gelmişti. Tren yolculuğu sonrasında yaylı arabayla İğdır’ın yolunu tuttu. Yeleleri rüzgârda savrulan ak atların çektiği yaylı araba, tıkırdayarak ilerliyordu. Boz ovaya bakarak yine daldı.

Çanakkale Cephesi’nden sağ dönüyordu. Oysa nice yiğitler cephede kalmıştı. Çanakkale, on binlerce yiğidin şehadet şerbetini içtiği yerin adı olmuştu. Ama düşman, o yiğitlerin kanında boğulmuştu. Geri kalan ömrünün, kendisine verilmiş bir hediye olduğunu düşünüyordu.

Arabacı, hüznü bir türkü tutturdı. O türkünün nağmesiyle hayalen cepheye gitti. Gece çöküp silâhlar susunca, mevzilerden yanık uzun havalar yükselirdi. Bu uzun havaların nağmesi, askerleri hayalen sürükler memleketlerine götürürdü. Kimi derin “Ah!” çeker, kimi gözyaşı dökerdi. Mehmet de bu türküleri duyunca memleketini hatırlardı. Yaşlı ana babası, eşi ve iki çocuğu gelirdi aklına. Gözleri dolu dolu olurdu. “Ne yer ne içerler acaba?” diye endişe ederdi. Sonra “Herkesin sahibi Allah’tır.” diye teselli bulur ferahlardı.

Arabacının tok sesiyle irkildi.

– Hemşerim, sen burada inmelisin.

– Allah razı olsun, yolunuz açık olsun, uğurlar ola.

Gövdesini ileri iterek kendini patika yola vurdu. İğreti çalılıklara sürtünerek tepeye ulaştı. Eliyle güneşi kepçeleyerek, uzaktan köyünü görmeye çalıştı. Gözlerini puslu ovanın gerilerine dikti. Güneş boz ovada dalgalanıyordu. Güneşin tatlı ışığı yüzüne vurdukça, içi de aydınlanıyordu. Memleket... Ne güzel şeydi böyle.

Uzun yolculuk sonrasında, saçı sakalı birbirine karışmıştı. Anne babasına, eşine ve yavrularına kavuşacak olmanın heyecanı, kalp atışlarını hızlandırmıştı. Uzun süredir mektupların kesilmesi hasretini daha da artırmıştı.

Acaba hanımı, şehit olduğumu düşünüp köyüne, baba ocağına mı dönmüştü? Acaba yaşlı ana babası sağlamıydı? Çocukları, yokluk içinde sağlıklı kalabilmişler miydi? Bir anda kafasına hücum eden bu olumsuz düşüncelerle yüzünü hüznün bürüdü. Güneş batmak üzereydi. Geride kalan ovayı sisli, kızıl bir örtü kaplamıştı. Ne kadar acele ettiyse köye gün batmadan yetişemedi. Gece çökmüştü. Uzakta feri sönmüş bir ışık gördü. Vakit yatsıyı geçiyordu.

“İşte köyüm!” diye adımlarını hızlandırdı. Köyde tuhaf bir durum vardı. Ancak bir iki evde ışık yanıyor. Köy meydanında kimsecikler görünmüyordu. Köy insanı erkenden yatar, ama bütün köy de ışıksız olmazdı ki!

Şu dayımın evi, şu teyzemin evi... “Acaba kapılarını çalsam yatmışlar mıdır?” diye düşündü. Önce evine

varmalıydı. Evlerinin önüne gelince durdu. Yüzünde anlaşılmas bir endişe belirdi. Yüksek duvarlı avlunun geniş kapısı, yanmıştı. Hemen avlunun içine girdi. Gördüğü manzara karşısında dizlerinin üzerine çöküp kaldı. Evi yanmış, virane olmuştu.

Teyzesinin evi yakındı. Hemen teyzesine koştu. Ürperdi. Teyzesinin evi de viraneydi. Divaneye döndü birden. Durmadı, dayısına koştu. Onun evi de viraneydi. Sağlam kalmış bir göz odasından hafif bir ışık süzülüyordu. Kapıyı vurdu. Işık birden karardı. Seslendi.

– İçerde kimse yok mu? Ben Mehmet!

Tahta kapı gıcırdayarak açıldı. Dayısı, ürkek bakışlarla kapıya çıktı. Çökmüş bir hâli vardı.

– Yavrum, Mehmet'im!

Mehmet'i kucakladı. Sürekli gözyaşı döküyordu.

– Dayı, köye ne oldu böyle? Bizimkiler nerede?

– Sorma oğul! Ermeni çeteleri basmış köyü. Ben davar peşindeydim. Gece köye döndüğümde köy alevler içindeydi. Çoluk çocuk dememişler, katletmişler. Üç beş kişi kaldık köyde. Hepsini toprağa verdik. Başın sağ olsun.

Mehmet'in içine bir ateş düştü ki ne ateş. Bir çuval gibi düştü dayısının eşiğine. Çanakkale Cephesi'nde onca düşman mermisi öldürememişti onu. Ama bu, öyle bir acıydı ki ölümden de beter. Gelip de görememek ne acıydı böyle!

CEPHEDEN DÖNÜŞ

Camı kırık pencereden içeriye Akdağ'ın kar soğuğu doluyordu. Rüzgâr; çıplak ağaç dallarında uğultu, ayazda ısıktı. Güneş, Meydan Dağı'nın ardına sarkarken dağın eteklerindeki gölgeler tozu dumana katarak ilerliyordu. Sokaklardan ayaklar çekiliyor, etraf tenhalaşıyor, mahzunlaşıyordu.

Fadime Kadın, yalnızdı, üşüyordu. En çok da yüreği üşüyordu. Gözlerinden akan ılık yaşlar, yanaklarına inerken soğuk bir acı oluyordu. Sevinci bekliyor, acıyı yokluyor, titreyişi yaşıyordu. Umutla acının tuhaf sızısı, içini hüznün makamında titretiyordu.

– Yunus'um, yiğidim, diye inledi.

Çanakkale'de savaş biteli aylar olmasına rağmen hâlâ dönmemişti Yunus'u. Son mektubunda “Artık dönüyorum.” demişti. İşte, nihayet dönüyordu. Ne çare ki Yunus'undan olan biricik yongası ateşler içindeydi.

Yunus'unu cepheye uğurlarken sekiz aylık hamileydi Fadime Kadın. Yunus, cephede düşmanla savaşırken o köyde sefaletle boğuşmuştu. Savaş her yerdedi.

Çanakkale’de mevzilerdeydi; evlerde ocaklardaydı, yüreklerdeydi.

– Nihayet yarın dönüyorsun Yunus’um ha, diye inledi.

Gözlerini acıyla sıktı. Gözyaşları pıt pıt dökülüyordu birden. Odanın orta yerinde serili döşekte yatan yavrusuna baktı. Üzerinde yamalı bir seccade seriliydi. İçinden gözlerine acı bir nehir seğirtti. İçi sızladı. Zaten hep sızlıyordu içi. Yunus’unun geldiğine bile sevinemiyordu. Çaresizlik, yüreğinde sessiz bir ağıttı.

Günlerdir ateşler içindeki yavrucağı, iyice elden çıkmak üzereydi. Yeniden eğildi yavrusuna. Terlemişti. Ateşi, Akdağ’ın karlarını eritirdi. Karakışın üşütemediği yüreğini, soğuk bir titreme aldı. Bir daha inledi Fadime Kadın. Bu kez inilti boğazında düğümlendi, dudaklarına ulaşamadı. Yavrusunun, seccadenin altından çıkmış olan cılız ayaklarını sevdi. Yüzündeki çocuk mutluluğu çekilmişti yavrucağının. Sanki kocamış gibiydi.

Sabah Yunus’u gelecekti, sevinçliydi. Biricik yavrucağı ateşler içinde yanıyordu, üzüntülüydü. Acıyla umut arasında, iki bekleyişi birden yaşıyordu. Gece geçmek bilmedi bir türlü. Gece, sanki uzun bir yıl oldu.

* *

Fadime Kadın’ın evinden gece yarısı acı bir ağıt havalandı. Yavrusunun başucunda bir et yığını oldu. “Yavrum da yavrum!” diye, acıklı bir ağıta durdu. Yavrucağı,

kocaman bir sessizlikti. Üzerindeki seccadeyi sıyrıp sarıldı yavrusuna. “Anacığım, üşüyorum.” diyemiyordu artık. Kolları iki yana düşmüştü, artık anasını saramıyordu. Fadime Kadın, yavrusunun başında bir yıkıntı gibiydi. İçinde çaresizce çırpınan yüreği donuklaşmıştı. Sesinin ferî sönmüş, ağıtı sessizliğe dönmüştü. Ak yazmasının kenarıyla gözlerini bir daha kuruladı. Ne oynayacak, ne yeni bir elbise, ne yeni bir pabuç bilemeden göçmüştü dünyadan yavrusu. Düşmanın Çanakkale’de ölüm kusan silâhları, sefalet kurşunu olup onu da evinde vurmuştu.

Fadime Kadın ne yaptığını bilemeden doğruldu. İçinden akan ırmakta acısını yıkamaya çalıştı. Ateşlenmiş bir silâh namlusu gibi tütüyordu yüreği. Kurumuş dudaklarından, acılı bir ağıt yükseldi. Pencereye yönelip ufukları seyretmeye koyuldu. Yavrusu kuş olup ufukların ardına gitmiş gibi bakıyordu. Yunus’u da ufukların ardındaydı. Etraf kardı. Yüzüne gölgeli bir kar aydınlığı yansıyordu.

Sabah olmak üzereydi. Biraz sonra hüzünlü bir ezan sesi savruldu havada. Hiç bu kadar hüzünlü gelmemişti ezan sesi. Bu hüzünlü sesin içinde, içini rahatlatan bir teselli duydu. Bu ses, ebedî bir âlemin olduğunu fısıldıyordu ruhuna. O âlemde mazlumlara müjdeler vardı. Hele çocuklar, o âlemin mutlu birer kuşuydular. Ezan bittiğinde, biraz olsun teselli buldu. Gece boyu akan gözyaşları dindi. Yine de canlı bir cenaze gibiydi Fadime

Kadın. Âdeta kendini sürükleyerek ibriğin başına vardı. Abdestini alıp sabah namazına durdu.

Dışarıda, camiye giden insanların karlar üzerinde çıkardığı hışırtılar duyuluyordu. Mırıltılar, sabahın dinginliğinde ayan beyandı. Namaz sonrası, secdeye kapanıp öylece duaya durdu. Uzun süre kalkmadı. Yavrusunu kendisine emanet olarak veren, sonra da alan Rabbi'ne gözyaşları içinde dua etti. Rabbi'nin sonsuz merhamet sahibi olduğunu düşündü. Veren de alan da O'ydu. Gönlü aydınlanmıştı. Öyle ya yavrusunu cennete gönderiyordu. Kalktı. Yavrusunun yanına vardı. Yanaklarına bir veda öpücüğü kondurdu. Gözü pencereye ilişti. Kar başlamıştı. Sanki gökten milyonlarca melek iniyordu. Yavrusunun başucundan kalktı. Küllenmiş ocağa odun attı. Odunlar çıtırtıyla tutuştu. Yeniden yavrusunun başucuna çöktü. Teni, soğumaya yüz tutmuştu yavrucağın. Ana şefkatiyle çocuğun cansız ayaklarını ateşe doğrulttu. Oysa canı çekilen beden hiç üşür müydü? Artık onun için acı, sefalet, üşümek olmayacaktı.

Ateşin yalazı, Fadime Kadın'ın yüzünü yalıyordu. Yüzü yanarken yüreği yine buz kesti. "Yavrucuğum, ben senin hasretine nasıl dayanırım!" diye yeniden acılı bir ağıta durdu. Bu kez çocuğu için değil de sanki kendisi için ağlıyordu. Çünkü yavrusunun cennete gideceğini biliyordu. Kendisi hasret ve acılar içindeydi oysa. Ölümü arzuladı bir an. Ama hayat bir emanetti. İçinden

geçenlerden dolayı tövbeye durdu. Akli gidip gelmeye başladı Fadime Kadın'ın. Ölü'nün başında ölümle diz dizeydi sanki.

Gün ağarmıştı. Kapı vuruldu birden. "Yunus'um olamaz herhâl!" diye düşündü. Öyle ya köye gelmek için, karda kışta gece vakti yola çıkılmazdı ki. Usulca kapıya yöneldi. Komşu kadını kapıdaki. Beyaz tülbentinin kenarıyla ağzını kapatmıştı. Tülbentin üzerinden buharlar çıkıyordu.

– Çocuk nasıl oldu komşu, diye sordu.

Fadime Kadın, suskundu. Yunus'u gelmeden çocuğunun gömülmesini istemiyordu. Köylüler, çocuğunun öldüğünü anlarsa hemen toprağa vermek için acele ederdi.

– Öylesine işte, yatıyor, dedi.

Sesi donuktu. Komşuyu içeri buyur etmedi. İçeri döndü. Yeniden odun attı ocağa. Duvarda asılı duran Kur'ân-ı Kerîm'i çıkardı kılıfından. Yavrusunun başucunda sessizce okumaya başladı. Öğle ezanıyla, Kur'ân'ı yerine koydu. Hemen namaza durdu. Namaz sonrası, pencereye yönelip gözünü yeniden ufka dikti. Yunus'u bugün gelmeliydi. Öyle demişti mektubunda.

Birden ufukta bir kağı arabası belirdi.

– Yunus'um, Yunus'um olmasın bu gelen!

Hemen kapıya yöneldi. Heyecanla yola vurdu kendini. Keskin soğuk yüzünü bir jilet gibi kesti. Öksürmeye başladı. Ellerini koynunda birbirine kenetlemişti.

Arabacının yanındaki Yunus'tu. Yüreği inip inip kalktı. Kağnı arabası yanında durduğunda Yunus'uyla göz göze geldi. Yunus'un bakışları biraz donuktu. Arabacı, tahta bir bavulu karların üzerine bıraktı. Yunus'un üzerinde kalın bir kaput vardı. Arabacı, yardımcı oldu Yunus'a. Koltuk değneklerini uzattı. Yunus'un bir ayağı yerinde değildi.

Fadime Kadın'ın yüreği hop etti birden. Tülbenti'nin kenarıyla ağzını kapattı. Sanki içinden kopup gelen hıçkırıklara engel olmak istemişti. Hızla yaklaştı. Yiğidine yardımcı olmak istedi. Kolundan tutmaya çalıştı. Boş bir kaput kolu kaldı elinde. Kolu yerinde değildi.

Bu kez kendini tutamadı Fadime Kadın. Kocasına sarılıverdi:

– Yiğidim sana ne olmuş böyle! Demek bundan dolayı geciktin. Demek hastanelerde çile çektin.

Daha da bir şey diyemedi. Hıçkırıklarını daha fazla tutamadı. Gözyaşları yanaklarında buza kesti. Yunus, tek eliyle sarıldı Fadime Kadın'a. Başına bir öpücük kondurdu.

– Üzülme Fadime'm! Binlerce yiğit, vatan için Çanakkale'de canını verdi. Ben bir bacakla bir kol vermişim çok mu?

Fadime Kadın, daha bir sıkı sarıldı eşine.

– Sadece o mu sanırsın yiğidim, sadece o mu sanırsın?

Fadime Kadın, bunları söylerken acı dolu gözlerle evine bakıyordu.

ÇANAKKALE'DEN İŞGALE

1915'te Çanakkale Boğazı'na gömülen İngiliz donanması, bu kez Boğaz'dan düdük çalarak serbestçe geçmişti. İstanbul'un işgal edilmesi, Devlet-i Aliye'nin yıkılmaması için Çanakkale'de mücadele eden gazileri derin acılar içinde bırakmıştı. İngiliz işgali, hilafet ve saltanatın böğrüne bir hançer gibi girmişti.

Gazi Nuri Çavuş, İslâm âleminin kalbine inen bu hançerin en evvel kendi kalbine indiğini hissediyordu. İstanbul sokaklarında sevdiğini kaybetmiş bir âşık gibi dolaşıyordu. Ayasofya Meydanı'na geldiğinde, İngiliz askerlerinin beklemekte olduklarını gördü. Saltanatın kalbine bıçak saplanmıştı. İnsanlar tedirgindi. İnsanlar İngiliz askerleriyle karşılaşınca; kiminin yüzü ekşiyor, kiminin çehresine bir endişe düşüyor, kimisi de çaresiz kızgınlığını yüzünün rengiyle belli ediyordu. Gazi Nuri Çavuş, meydanda durdu. Hem İngiliz askerlerine hem de etraftan gelip geçen insanlara bakıyordu. Yüzündeki ifade çevresinden geçenlerinkiyle aynıydı.

Askerlerin önünden geçen iki kişinin tavrı dikkat çekiciydi. Genç olanı, İngiliz askerlerini görünce

telâşlanmıştı. Sarıklı, esmerce, siyah bıyıklı olanı ise aksine çok sakindi. Yanındakinin telâşlandığını görünce onu arkasına alarak gölgelemeye çalıştı. Dudakları sürekli kıpırdıyordu. Yerden bir avuç toprak aldı. Tam İngiliz askerlerinin yanından geçiyorken yüzlerine savurdu. İngiliz askerlerinin gözlerine sanki görünmeyen bir perde inmiş gibiydi. Hiçbir tepki vermemişlerdi. Âdeta boşluğa bakar gibi yüzlerine toprak savuran adama bakıyorlardı. O iki kişi askerlerin gözlerinin içine baka baka yanlarından geçerek Sirkeci Meydanı'na doğru yöneldi.

Nuri Çavuş, gördükleri karşısında hayretler içindeydi. Böyle bir insanı tanımalıydı. Sirkeci Meydanı'na doğru yöneldi, o iki adamın peşine takıldı. Sarıklı, esmerce, siyah bıyıklı adam; Sirkeci Meydanı'na gelip etrafı seyretmeye başladı. Nuri Çavuş, hemen arkasında durdu.

Karaköy Limanı'ndaki İngiliz savaş gemileri, dev kütleleriyle etrafa korku veriyordu. Gemiler, İstanbul halkını tehdit ediyor gibiydi. Sanki her birisi, İstanbul'un kalbinde patlamaya hazır bombalardı.

Hava yağmurluydu. Havanın ahengini bozan, yağın sert yağmur değil, Boğaz'da demirlemiş olan düşman gemileri ve sağda solda yürüyen düşman askerleriydi. Bir de Beyoğlu'nda boy veren eğlence düşkünlüğüydü ki Gazi Nuri Çavuş'un yüreğini bu durum daha da beter acıtıyordu. İnsanın kendi vatanında esaret hayatı yaşaması, ne yaman bir zulümdü.

Sarıklı, esmerce, siyah bıyıklı adam; Sirkeci Meydanı'ndan Aksaray'a doğru giden Fransız kıtasının arkasından bakarak hayıflandı. Elini belindeki kamasına götürdü. Sonra geri çekti. Gazi Nuri Çavuş, dikkatle onu seyrediyordu. Bu zatta anlayamadığı bir hâl vardı. Mıknatısın demiri çekmesi gibi çekiyordu onu kendine.

Sonra Nuri Çavuş baktı, Fransız birliğinin ardından. Onlardaki hareketi, İslâm'ın kalbine saplanmış olan hançerin kalbin içinde kıvrılması gibi düşündü. Yüreğinin acısını gözlerine yansıttı. Yeni Cami çevresinde bekleyen insanların yüzünde buruk bir hüznün vardı. Bu çaresizlik içinde kalmamalıydı. Sarıklı, esmer adama yöneldi. Selâm verdi. Selâmına samimi bir karşılıkla cevap aldı.

– Efendim, ben Çanakkale gazisiyim. Uzunca süredir sizi takip ediyorum. Gördüklerim beni etkiledi. Zannediyorum ki siz sıradan bir adam değilsiniz. Sizi tanımak isterim, diye söze girdi Nuri Çavuş.

Sarıklı, esmer adam etrafına bakındı:

– Kardeşim benden uzak dur, sana bir zarar gelmesin. Yatsıdan sora Fatih'teki Asmalı Kırathanesi'ne gel, dedi.

Sonra da yanındaki genç adamla hızla oradan uzaklaştı. Gazi Nuri Çavuş, ondaki heybete hayran olmuştu. Hâli, tavrı insana güven veriyordu. Memleketin işgal edildiği bir dönemde böyle insanlara ne de ihtiyaç vardı.

Onlar Aksaray'a doğru giderken Gazi Nuri, Galata'ya doğru yöneldi. Sanki evler, sokaklar bir anda çökmüş, derin bir mateme girmiş gibiydi. Doklardan gelen çekiç seslerinin bile ahengi bozulmuştu. Beyoğlu'na doğru yöneldi.

İstiklal Caddesi'nde bambaşka bir hayat vardı. Ara sokaklardan gelen klarnet ve darbuka sesleri, kadın kahkahaları caddeye doluyordu. Burası sanki işgal edilen memleketin bir semti değildi. Dalmıştı. Birden yediği bir omuz darbesiyle yere yuvarlandı. İngiliz subayının yanındaki sarışın kadın alaycı bir bakışla çıkıştı:

– Önüne baksana çolak!

Ağızındaki sakızı vurdumduymaz bir tavırla çiğniyordu. Yüzünde, nefret ve tiksinti ifadesi vardı. Gazi Nuri Çavuş, etrafa savrulan koltuk değneğini tek ayağının üzerinde sekerek yerden aldı. Doğruldu. Ağlamak için kendisini tutuyordu. Bir Çanakkale gazisi olarak, âciz görünmemeye çalışıyordu. Koltuk değneği kaldırım üzerinde tıkırdarken, sol kolu yerinde gömlek kolu sallanıyordu.

Derken başka bir İngiliz subayı çıktı karşısına. Kolumunda, işaret diliyle anlaşmaya çalıştıkları bir kız vardı. Belli ki o da bu vatanın topraklarında yaşayan bir kızdı. “Bunlar, Müslüman Türk olamazlar!” dedi. “Ben kolumu, bacağımı bunlar için vermedim!” diye kendi kendine sızlandı. Yüzlerce yıldır Türklerle birlikte yaşayan

azınlıkların bu kadar kısa sürede, bu derece tavır değiştirmelerine bir anlam veremiyordu. Oysa Osmanlı, onları hiç kendilerinden ayrı görmemişti. Ne dinlerine ne de yaşayışlarına karışmıştı.

Oradan uzaklaşmak istedi Nuri Çavuş. Hemen önünde duran tramvaya ağır aksak bindi. Tramvay doluydu. Ayakta kaldı. Orada da aynı manzara hâkimdi. Hemen yanı başında birkaç İngiliz askeri oturuyordu. Yanında da saygısız tavırlar içinde, etrafa şen kahkahalar atan kızlar vardı. Bu kızların İngiltere'den gelmediği belliydi. Tramvay durakladığında kapıya yöneldi Nuri Çavuş. İngiliz askeriyle yanındaki kız, onu sıkıştırarak hızla tramvaydan indiler. O arada koltuk değneği, boşluğa geldi ve kapıdan kaldırırma doğru yüzükoyun kapaklandı. Tramvay hareket etti. Etraftan yetişen bir iki kişi yardımcı oldu. Yüzü yaralanmıştı. Önemsemedi. Yüreğindeki yara daha bir derindi çünkü. Dudaklarını dişlerinin arasına alarak sıktı. Cephede yanı başında vatan için can veren arkadaşları geldi gözlerinin önüne. Onlar boşu boşuna ölmüş olamazlardı. Çanakkale'de düşen onca şehitten sonra, düşman bu kadar serbestçe dolaşmamalıydı bu topraklarda. Belli ki mücadele, henüz tamamlanmamıştı. Nuri Çavuş, Beyoğlu'na hangi merakla gelmişti bilmez, ama göreceğini görmüştü.

Burada bambaşka bir hayat kurulmuştu. İşgal kuvvetlerinin şehre döktüğü para, kimilerini hayli değiştirmiş, vatanın durumunu düşünemez hâle getirmişti.

Batılılar, ahlâksız hayat tarzlarını da İstanbul'a taşımışlar, Beyoğlu'nda yeni yeni eğlence mekânları kurulmuştu. İstanbul halkı kan ağlarken "Beyoğlu tepiniyordu." âdeta. Bir zamanlar olgun fikirlerin tartışıldığı Beyoğlu kahvehaneleri, eğlence merkezleri hâline gelmişti. İngilizler tarafından İstanbul'a getirilen Rus kadınları, başları yarı örtülü Beyoğlu'nda arz-ı endam ederlerken, eski İstanbul hanımefendilerinin tahtına konmuş gibi yürüyorlardı. Tepebaşı ile Taksim arası çoktan batılı bir hayat tarzının esiri olmuştu. Koca İstanbul şanlı mazisine ağlarken, bu daracık mekânda; köksüz, ruhsuz, soysuz bir hayat yaşıyordu.

Gazi Nuri Çavuş'un o akşam, Fatih'teki kahvehaneyi bulması zor olmadı. Sarıklı, esmerce, siyah bıyıklı adam, bir sandalyenin üzerine çıkmış konuşuyordu. Etrafındakiler onu, dikkatle dinliyordu.

– Ey din kardeşlerim! Ümitvâr olunuz. Gelecekte en gür seda, İslâm'ın sedası olacaktır.

O, ümit vaat eden ifadelerle konuştuğu etrafındakilerin gözleri parlıyordu. Nuri Çavuş, yanındakinin kulağına eğildi.

– Kardeşim, bu zat kim ola?

– Bu zat meşhur bir âlimdir! Bediüzzaman derler ona. İngilizler, onun hakkında idam kararı vermiş. Ama onun umuruna bile değil. Her akşam böyle kahvehane kahvehane dolaşıp Anadolu'daki kurtuluş hareketine taraftar topluyor.

Bu sözleri duyunca, gözlerini açarak hayran hayran kürsüdeki zatı dinlemeye koyuldu Gazi. O akşamdan sonra her akşam Bediüzzaman'ın ardında kahvehane kahvehane dolaştı. Herkes, yeni bir umut, yeni bir ışıık peşindeydi. İstanbul kahvehaneleri alev alev ateşti. Anadolu'dan gelen haberler, içlerdeki umutları alevlendiriyordu. Gazeteciler, kıt imkânlarıyla kahvehane kahvehane dolaşarak Anadolu'dan aldıkları haberleri halka ulaştırıyor, onları ümitlendiriyorlardı.

İstanbul halkı işgali görmüş, olacakları bekliyordu. Bediüzzaman'ın konuşmalarından etkilenen gençler, gizlice Anadolu'ya gitmeye başlamışlardı. Anadolu'da kurtuluş ateşi yanmıştı. Bediüzzaman o ateşi alevlendiriyordu. Her fert mücadeleye hazırdu. Anadolu'dan gelen güzel haberler, şehrin kahvehanelerinden sokaklarına yayılınca, insanların hüznünlü yüzleri bir anda güller gibi açılıyor, bazen de kötü bir haberle bir anda hüzne bürünüyordu. Gerçekte bütün İstanbul halkı, kahredici bir bekleyişin getirdiğı bir gerginlik içindeydi.

Nuri Çavuş, o gece kararını verdi. Anadolu'ya geçip gönüllüler hareketine katılacaktı. Ruhunda milletin geleceğine dair endişeler taşıyordu. Asla, ümitsizliğin ruhunu kuşatmasına izin vermeyecekti. Bir koluyla bir bacağıı Çanakkale'de bırakmıştı, ama bir kolu ve bir bacağı yerindeydi.

ONLAR ÖLÜ DEĞİL

Çanakkale Savaşları'nın üzerinden on dokuz yıl geçmişti. Büyük Anafartalar Köyü, savaşın yaralarını yeni yeni sarmıştı. Yeni yetişen gençlerin tamamı neredeyse şehit çocuğuydu.

Çoban Mustafa da bunlardan biriydi. Mustafa, her zamanki gibi erkenden koyunlarını otlatmaya çıktı. O gün tepeye doğru biraz fazla açılmıştı. Yoksa her zaman böyle uzağa gitmiyordu. Zira askerlerimizin şehit düştüğü yerlere koyunlarını sürmekten çekiniyordu. “Şehitlerin ruhunu rahatsız ederim.” endişesi içindeydi. Koyunları biraz uzaklaşacak olsa, hemen dualar okuyarak onları geri çevirirdi.

O gün, koyunların epey uzaklaştığını gördü. Telâşlandı. Dua okuyarak hızla tepeye yöneldi. Tepede iki servi ağacı vardı. Hafif bir rüzgâr, servilerin dallarını ırgalıyordu. Koyunlar, servi ağaçlarının ilerisine kadar uzaklaşmıştı. Hemen önlerine varıp yönlerini geri çevirdi. Geri dönen koyunların, iki servi ağacının arasından geçmeleri gerekiyordu. Fakat Mustafa'nın hiç beklemediği bir durum oldu. Koyunlar, bir türlü servi ağaçlarının arasından geçmek istemiyordu. Servi ağaçlarının

yanına gelince sağa sola kaçışmaya başladılar. Koyunlar, âdeta oraları çiğnememek için özen gösteriyor gibiydi.

Mustafa, meraklanmıştı. “Bunda bir iş var!” diye mırıldandı. İçinde bir ürperti hissetti. O günden sonra da koyunlarını servi ağaçlarının oraya sürmedi. Oradaki gizemli durumu merak ediyordu. Her gün koyunlarını aşağıda bırakarak servi ağaçlarının yanına varıyor, orada sebebini anlayamadığı bir huzur buluyordu.

Bir gün servi ağaçlarının dibinde uyuyakalmış, uyandığında ise hava çoktan kararmıştı. Gözleri koyunlarını aradı hemen. Tepeden aşağıya doğru inmeye başladı. Fakat birden ortalık aydınlanıvermişti. Alışılmadık bir durumdu bu. Mustafa, olduğu yerde kalakaldı. Çok heyecanlanmıştı. Gökten bir ışık hüzmeleri ağır ağır servi ağaçlarının arasına indi. Mustafa, şaşkınlık ve hayretler içindeydi. Gözlerini ovuşturdu. Koyunları az ilerideydi. Birbirlerine sokulmuşlar, hiç kıpırdamadan ışığın indiği yere bakıyorlardı. Bir müddet sonra ışık kayboldu.

Mustafa, heyecanla koyunlarını köye doğru sürdü. Köye girer girmez de hemen muhtarın yanına koştu. Gördüklerini anlatacak bir babası yoktu çünkü. Muhtar, masum gencin dudaklarından dökülenleri dikkatle dinledi. O da heyecanlanmıştı. Zira gökteki parlaklığı o da görmüştü.

Muhtar, hemen ertesi gün yanına aldığı birkaç kişiyle servi ağaçlarının olduğu tepenin yolunu tuttu. Tepeye doğru gidenler heyecanlıydı.

– Acep ne ola ki?
– Belki de Allah'ın veli bir kulu yatıyordur orada!
– Veli birisi yatıyorsa sakın dokunup ruhaniyetini rahatsız etmeyelim.

– İnsanlar burada ne olduğunu bilmeli.

Muhtar, bu konuda kararlıydı.

– Burada ne olduğu elbette bilinmeli. Bu toprağın altında hayırlı bir şey olduğu belli. Bu ortaya çıkarılmalı. Fatih Sultan Mehmet ve Akşemseddin, Hazreti Eyyub El Ensari'nin kabrini böyle bulmamışlar mıydı?

Servi ağaçlarının yanına gelmişlerdi. İki servi ağacı, yine hafif rüzgârın etkisiyle salınıyordu. Çoban Mustafa'dan dinledikleri olayı düşündükçe içlerine bir ürperti yürüdü. Zaten kısa bir süre sonra ürpermekte ne kadar haklı oldukları da ortaya çıktı. Yine gökte bir nur belirdi. Yavaşça servi ağaçlarının ortasına indi ve kayboldu.

Hepsi, âdeta küçük dillerini yutmuşlardı. Kendisini ilk toparlayan muhtar oldu. Hemen, oradaki gençlerden birkaçını köye göndererek kazma kürek getirmelerini istedi. Gençler, hızla köye yöneldiler.

Gençlerin kazma küreklerle dönmeleri uzun sürmedi. İki servi ağacının arasını hep beraber kazmaya başladılar. Kazılan yer diz boyuna geldiğinde elbise parçaları çıktı. Dışarıdakiler merakla kazılan yere bakmaya başlamışlardı. Birden kanlı bir asker elbisesi görüldü. Kazmaları kürekleri bırakıp, elleriyle toprağı eşelemeye başladılar.

Bu bir askerdı. Hem de Çanakkale şehidiydi. Üzerindeki asker elbisesinin renginden belliydi. Askerin cesedi, on dokuz yıl boyunca hiç bozulmamıştı. İçlerinden birisi, “Allah yolunda öldürülenleri ölü saymayın, bilakis onlar Rab’leri katında diridirler.” âyetini hatırlattı. Herkes hayretler içinde ürpermişti. Askerin bir eli başının altında bir eli göğsündeydi. Omuzundaki şeritler, çavuş olduğunu gösteriyordu. Bir ayağı yoktu ve kanamaması için kopan yerinden bezle sarılmıştı. Bu harikulade durum karşısında ürperen köylüler, tekbir getirmeye başladılar. Gecenin sessizliğini, bir anda tekbir sesleri dokumaya başladı:

– Allahü Ekber, Allahü Ekber! Lâ ilâhe illallahu valahu ekber!

Muhtar, üzerinden ceketini çıkararak şehidin üzerine serdi ve:

– Bu durumdan yetkilileri haberdar etmeliyiz. Bu şehit, herkesin şehididir. Bütün milletimiz bu durumu bilmeli, dedi.

Bir gün sonra ilçeden kalabalık bir heyet geldi. Hadesi bütün ilçede kulaktan kulağa yayılmıştı. O gün Anafartalar Köyü’ne bütün ilçe geldi dense yalan olmazdı. Şehit, kalabalığın önünde mezardan çıkarıldı. Üzerinden, yazısının bir kısmı silinmiş bir künye çıktı. Künyede 27 sayısı ile Mehmet ismi yazıyordu.

Şehit, kaldırılıp tabuta konurken elbiselerindeki kan görülebiliyordu. Yüzünde tatlı bir tebessüm vardı.

Kalabalıkta hafif bir dalgalanma oldu. Birden bütün herkes tekbir getirmeye başladı:

– Allahü Ekber, Allahü Ekber! Lâ ilâhe illallahu valahu ekber!

Bu topraklar, bu gür sedaya yabancı değildi. Lakin on dokuz yıldır burada bu kadar gür tekbir getirilmemişti. Oradakiler, gözyaşları içinde şehit askerin naaşını omuzlarına aldılar.

Bu sırada birdenbire servi ağaçları, yere doğru eğilir gibi oldu. Sanki yıllardır koyunlarında yatan şehidi vermek istemiyorlardı. Tabutu sırtlayanlar, bir an durakladı. Gaipten bir ses duyulmuş, herkesin nutku tutulmuştu. İnsanlar, şaşkınlık üzerine şaşkınlık yaşıyorlardı.

“Niçin onu ele veriyorsunuz? O bütün duygularını, bütün sırlarını sizinle paylaşmadı mı? Bırakın artık makamına gitsin.”

Bu sesin duyulmasıyla, servi ağaçlarının doğrulması bir oldu. Ancak olay bir kere gerçekleşmiş, birçok insan bu durumdan haberdar olmuştu. Demek ki burada yatan kutlu şehit, aynı zamanda derin bir Allah dostu idi.

Oradakiler, bu olağanüstü durum karşısında ürpermeyle yeniden tekbir getirmeye başladılar. Kalabalık, gözyaşları içinde şehidi Gayrettepe’ye getirdi. Şehit Mehmet Çavuş, bütün Mehmetçikleri temsilen dualarla Gayrettepe’ye gömüldü. Yanına da bütün Mehmetçikleri temsilen bir anıt yapıldı.

Artık bazı geceler, Gayrettepe’ye nurlar iniyordu. Servilerin ise boynu bükük kalmıştı.

FAYDALANILAN KAYNAKLAR

1. Dr. Ali Fuat Bilkan-Ömer Çakır, Harp Mecmuası, Kaynak Kitaplığı.
2. Talha Uğurluel, Çanakkale Savaşları ve Gezi Rehberi, Kaynak Yayınları.
3. Salim Dağ, Çanakkale Şehitlik Mahşerine Yolculuk Rehberi.
4. Vehbi Vakkasoğlu, Bir Destandır Çanakkale, Nesil Yayınları.
5. Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, Sözler Yayınevi.
6. Sızıntı Dergisi, Mart 2005.